

Amerikan halkı dün Başkanını seçti

KATİ NETİCE BUGÜN BELLİ OLACAK

Eisenhower, 122 oyluk 13 eyalette ileri durumda
Stevenson 82 oy a sahip 6 eyalette ileride

İyi niyet
Köprüleri

YAZAN:

Ahmet Emin YALMAN

Ankara, 4 — Sekiz gündür Ankara'dayım. Ortalıkta ibretli bir gözle seyretmekle meşgulum. Gördüğüm manzara şu: Memleket baş döndürücü bir gelişme halindedir. İstihsal, ulaştırma, ihracat, ithalat, iç istihlak faaliyetlerini bir hızla tutmakta büyük zahmetler çekiliyor. Meselâ Türkiye'nin birdenbire geniş bir hububat ihracatçısı kesilmesindeki mânâyı düşünün: Bir buçuk milyon ton buğday, limanlara taşınacak, orada gemilere yüklenecek... Silolarımız, nakil vasıtalarımız, limanlarımız, yükleme tertibatımız, böyle bir harekete göre kurulmamış. Bünye içinde bir düzye yeni imkânlar yaratmak lazım ediyor. Bir tarafa yetişiyorsunuz, sür'atli inkişaf, başka istikamette boşluklar, yeni yeni ihtiyaçlar belirtiyo.

Halkın istihlak ve satın alma kudretinde birdenbire esaslı bir inkılap peyda olmuştur. Artan istihsalın büyük bir kısmını dahili piyasa derhal çekiyor. Bu sene istihsal edilen çyüz seksen bin ton şekeri kim yiyecek? demeğe meydan kalmadan, şekerler satış imkânları buluyor ve kurulmağa başlayan yeni yeni fabrikaların harice şeker satmağa meydan kalmadan, bilhassa yeni köylü müstehlin yaratmış ihtiyaçları karşılamak mevkiinde olacağı anlaşıyor.

Ne tarafa baksanız, yol şeklindeki damarların ve diğer amillerin yarattığı heybetli bir inkişafla karşılaşıyorsunuz. Ve ancak başlangıç halinde bulunan bu neticelerden kat kat fazla imkânların ufukta belirdiğini görüyorsunuz.

Bünyemizde peyda olan geniş hareketler, şimdiden derin ruhi neticeler yaratmıştır. Türk vatandaşları, artık boynu bükük bir halde kaderine razı olmuyor, daha geniş faaliyetlerin sahasında kuvvetini denemeye zahmetli değil, hızlı ve cazip buluyor. Durgun bir memleket birdenbire dinamik bir manzara almıştır. Hükümet kapısına yük olmadan iş fırsatları bulanların ve iktisadi bir istiklale kavuşanların sayısı gün güne genişliyor. Türkiye'de orta sınıf bakımından mevcut boşluk sessizce doluyor. Eski tecrübe ve ölçülerle mânalarını tayin edemiyecğimiz bir takım hayırlı içtimai ve siyasi inkılapların arifesinde olduğumuzu farketmeğe başlıyoruz. Haylaz ve tufeyli unsurlar yaratan iktisadi ve içtimai şartlar, tedrici bir tasfiye halinde bulunuyor, sebep ve neticeler arasındaki münasebetler değişiyor.

Garip olan taraf şu ki bütün bu gelişmelerin havası siyasi hayatımıza aksetmemiş, milli şuurlumuzda yer almamış, milli bir işbirliği istidatı yaratamamıştır. Gelişme halindeki iktisadi ve içtimai hayatla siyasi hayatımız arasında henüz köprüler kurulmamıştır. Siyasi partiler, milli bünyedeki değişiklik manzarasını beraberce seyreteceği düşünmemişler, müşterek kıymet ölçülerine varmamışlardır. Takım takım politika adamları birbirlerine laf yetiştirmeğe, kıyama kadar sonu gelmeyecek bir: "Sen haklısın, ben haklıyım" kavgaasını devam ettirmekle meşguldürler. Milli mukadderatımızın idarecileriyle Türk basını arasında köprüler bulunmak şöyle dursun, hâlâ uçurumlar vardır ve bunları, hasis şahsi menfaatler hesabına derinleştirmeğe ve bir faşizm gidişi yaratmağa uğraşanlar eksik değildir.

Partilerarası ihtilâfları bir tarafa bırakın, iktidar partisinden uyusal zümresiyle tenkidci zümresi arasında bile temas, anlaşma ve işbirliği kurulamamıştır. Her tarafla temas halinde bul-

Cumhuriyetçi Parti Cumhurbaşkanı adayı Eisenhower

Demokrat Parti Cumhurbaşkanı adayı Stevenson

Seçimin Heyecanlı Safhası

Amerika, Hırvat Muhabirimiz
SARA ERTUĞRUL
Bildiriyor

New York, 4 — Seçimler tam bir sükunet içinde cereyan ediyor. Sabahdanberi birçok seçim sandığını dolaştım. Cumhuriyetçi parti adayı Eisenhower ile eş oyların sabahleyin erkenden verdiler. Küçük şehirlerden netice-

(Devamı Sa: 5 Sü: 3 de)

Nevyork, 4 — Amerika tarihinde şimdiye kadar kaydedilen en büyük seçmen kütlesi, tahminen 55.000.000 kişi, bugün oylarını kullanarak Birleşik Amerikanın mukadderatına dört sene müddetle kimin hakim olacağını tayin edeceklerdir.

Cumhurbaşkanlığına seçilecek adayın bu buhranlı dünya meseleleri üzerinde pek tabii büyük rolü olacağı için bütün dünya seçimlerin neticesini merakla beklemektedir.

Netice üzerinde en mühim tesir jera edecek eyaletler şunlardır: New York, California, Illinois ve Massachusetts.

Netice, hangi tarafı destekleyecekleri katî olarak bilinmeyen bu eyaletlerin halkının oylarına bağlıdır.

Meteoroloji raporlarından anlaşıldığına göre bugün Amerikan her tarafında hava açık olacaktır. Bu tahminlere dayanarak seçmen adedinin 55 milyonu bulacağı hesaplanmaktadır.

Seçmenler Cumhurbaşkanını tayinden başka bugün Cumhurbaşkanı yardımcısını, Temsilciler Meclisinin 432 üyesini, 34 sena-

(Devamı Sa: 5 Sü: 7 le)

Kiralara zam tasarısı komisyonca hazırlandı

Kanun mer'iyete girdikten bir yıl sonra, meskenlere yüzde yüz, ticarethanelere de yüzde 150 zam yapılacaktır

Memur ve emeklilere mesken tazminatı verilmesi istendi

Seyfi Kurtbek

Seyfi Kurtbek, Savunma Bakanı oldu

Hırvat Muhabirimizden

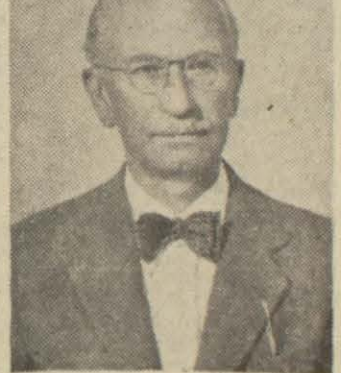
Ankara, 4 — Hulusi Köymen'in D. P. Meclis grubu başkanlığına seçilmesiyle ihtilâf eden Milli Savunma Bakanlığına Ulaştırma Bakanı Seyfi Kurtbek tayin edilmiştir. Tayin yüksek tasdikle iktisadî emiş, tezkeresi Meclis başkanlığına yazılmıştır.

Bugünlerde kabinde diğer bazı Bakanlıkların da ihtilâf et-

(Devamı Sa: 5 Sü: 5 de)

Acı bir kayıp

İ. Süreyya Yiğit Vefat etti

İ. Süreyya Yiğit

Eski Kocaeli Milletvekili İbrahim Süreyya Yiğit'in bir hafta evvel geçirdiği bir ameliyattan kurtulamıyarak dün gece yatmakta olduğu Teşvikiye Sağlık evinde vefat ettiğini teessürle haber aldık.

Merhum, Atatürk'ün mücadelesinde ve inkılap arkadaşları olarak uzun yıllar memleketi hizmet etmiş bir vatansever ve idare adamımızdır.

Meşrutiyet yıllarında olduğu kadar Milli Mücadelede de büyük hizmetleri görülmüştür.

Merhum, Birinci Büyük Millet Meclisinin tesisinden 1950 seçti-

(Devamı Sa: 5 Sü: 3 de)

Leon Dayton dün demecini yaparken

L. Dayton iktisadî kalkınmamızı övdü

Karşılıklı güvenlik teşkilâtı Türkiye Başkanı, kamyon yüzde 400, traktör yüzde 200 artmıştır, dedi

İstanbul, 4 — Türkiye ve Amerikan iktisadi sahadaki işbirliği hakkında bugün Pervane klübünde beyanatta bulunan Karşılıklı Güvenlik Teşkilâtı Türkiye Özel Misyonu başkanı M. L. Dayton, Türk ve Amerikan işbirliğinin geçen beş yıl içinde iktisadi sahada meydana getirmiş olduğu semereyi hulâsa ederek demiş-

ti ki:

— Bugün Türkiye buğday ihracatçısı olup istihsalatında yüzde 100 bir artış kaydetmiştir. Kamyon miktarı yüzde 400 ve Türkiye tarımında (çiftliklerinde) kullanılan traktör adedi son beş yıl zarfında yüzde 2000 artmıştır.

Türkiye artık bazı piyasalara küçük miktarlarda mal satan ihracatçıdır.

(Devamı Sa: 5 Sü: 2 de)

Sanık İhsan Aydın'ın duruşmasına devam edildi

Sanık dünkü ifadesinde kendisinin kıskanıldığını ve bu yüzden fenalık yapıldığını söyledi

(Yazısı 5 inci sayfamızdadır.)

Hırvat Muhabirimizden

Ankara 4 — Ev ve dükkân kiralıklarının serbest bırakılması ve ya zam yapılması hususunda adalet komisyonunun hazırladığı kanun tasarısı önümüzdeki günlerde Meclis gündemine alınacaktır. Tasarıya göre, kanunun mer'iyete girmesini müteakip geçen bir seneden sonra bütün meskenlere yüzde yüz, ticarethanelere de yüzde 150 zam yapılacaktır. Ticaret komisyonu ise meskenlere yüzde 150, ticarethanelere yüzde 100 zam yapılmasını işlemiş ve bir sene mühletle de kabul etmemiştir.

(Devamı Sa: 5 Sü: 5 de)

Siyasî komitede Kore hakkında görüşmeler

Selim Sarper ve Güney Kore Dışişleri Bakanı, Kore'nin barışa kavuşması gerektiğini söylediler

Associated Press

Nevyork, 4 — Güney Kore Dışişleri Bakanı savaşlara son vermek için takip edilmesi gereken herhangi bir plan ileri sürmemiş fakat Güney Korelilerin bundan böyle sefaletle dayanmayacaklarını bildirmiştir. Güney Kore Dışişleri Bakanının sözlerinden çıkan mânâ şudur «Başımıza gelen bütün derlerden ne-

(Devamı Sa: 5 Sü: 6 da)

Ustaoglu Müdafaasını Hatırlıyor

Ankara, 4 (Anka) — Atatürk ve inkılaplarımızı hücum eden Samsun milletvekili Fehmi Ustaoglu D. P. haysiyet divanında kendini müdafa etmek üzere hazırlıklara başlamıştır. Kendi tezini benimseyen bazı milletvekili arkadaşlarıyla birlikte yazılı bir müdafa hazırlamaktadır. Ustaoglu, haysiyet divanında yazmış olduklarının kanunlara aykırı olmadığını müdafa edeceğine gibi yazılarının inkılaplar aleyhinde olmadığını iddia edecektir.

Bugün Hakkari 'Lâvemizi Veriyoruz

Nevyork büyük eğitimci Feridun Cemal Erkin ile Birleşmiş Milletler'deki Türk temsilcisi Selim Sarper ve Amerika Dış İşleri Bakanlığından Henry A. Byroad

Gl. Ridgway, Çatalca'daki birliğimizin defterine intibalarını yazıyor.

Gl. Ridgway, dün Trakya'yı gezdi

General, Kurukonak'ta'da yapılan tatbikatta bulundu. Gördüğü bütün birliklerimizi takdir etti

Ridgway, yapmak istediğimiz şey kuvvetli olmak, sulhü korumaktır, dedi

KEMAL AYDAR

Vatan yazarı heyetinden

Gl. Ridgway Edirne'de halkı selamlıyor

NATO Orduları Başkomutanı General Matthew Ridgway, beraberinde NATO güney - doğu bölgesi kara kuvvetleri komutanı General Wymann, Birinci Ordu Müfettişi Orgeneral Nurettin Baransel, Garnizon komutanı Korgeneral İsmail Hakkı Tunaboylu, NATO karargahındaki diğer memleketler askeri temsilcileri olduğu halde dün Trakya bölgesindeki birliklerimizi ziyaret etmiş, bu arada Kavakambarları tepesinde yapılan bir askeri hareketi gördükten sonra Kır-

(Devamı Sa: 3 Sü: 6 de)

Akdeniz'de Manevralar Durduruldu

Anadolu Ajansı

Napoli, 4 — Bu gece hareket Genel karargahından bildirildiğine göre harp gemilerinin batmakta olan bir yattaki dört kazazede kurtarmak üzere vak'a mahalline gitmeleri üzerine Natonun yapmakta bulunduğu en büyük manevralar muvakkaten durdurulmuştur.

Longstep adı verilen manevralara iştirak etmekte olan Fransızlar da (Devamı Sa: 5 Sü: 6 de)

Kadın komisere Sarkıntılık eden Genç yakalandı

Hırvat Muhabirimizden

Ankara, 4 — Otopüste seyahat etmekte olan Vahdi isiminde bir genç, gene aynı otopüste se-

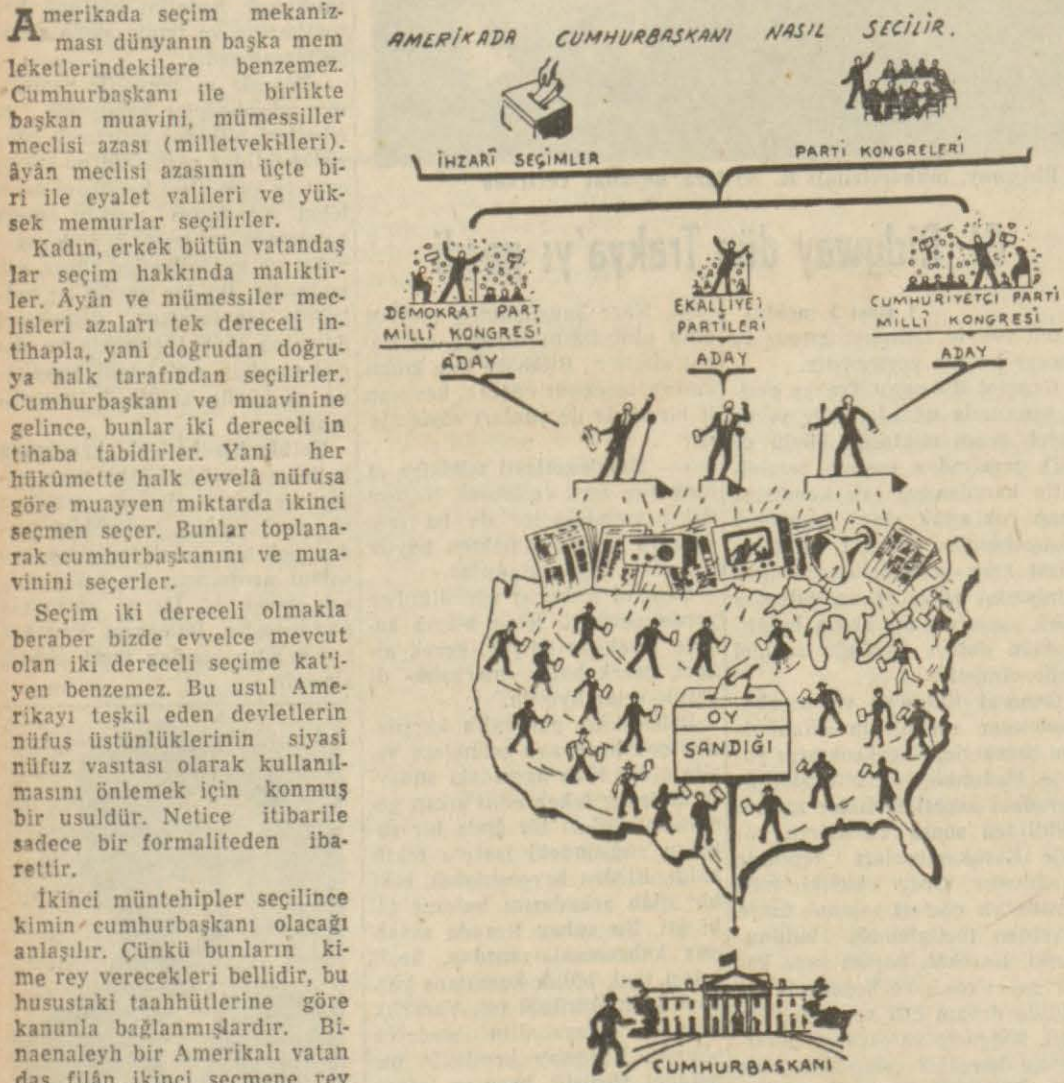
(Devamı Sa: 5 Sü: 4 de)

Nevyork büyük eğitimci Feridun Cemal Erkin ile Birleşmiş Milletler'deki Türk temsilcisi Selim Sarper ve Amerika Dış İşleri Bakanlığından Henry A. Byroad

Amerikada seçim nasıl yapılır?

Cumhurbaşkanı iki dereceli seçimle intihap edilir. İkinci seçmenler hangi partiye mensup iseler o partinin namzedine rey vermeğe mecburdurlar

Seçim iki dereceli olmakla beraber bizde evvelce mevcut olan iki dereceli seçime katılmıyorduk. Bu usul Amerika'yı teşkil eden devletlerin nüfus üstünlüklerinin siyasi nüfuzunu etkilemek için konmuş bir usuldür. Neticce itibarla sadece bir formaliteden ibarettir.

AKŞAM

Yarından itibaren merak ve heyecanla takip edeceğimiz 3 büyük tarihî tefrikaya birden başlıyor

1 - Kureysin Putları Çöküyor

İslamiyetin doğuşu, Uhud gazası, Hz. MUHAMMED'in harp tabiiyetleri ve birçok heyecanlı vakalarla dolu Dini ve Tarihi eser

Yazan: Kemal SAMANCIGİL

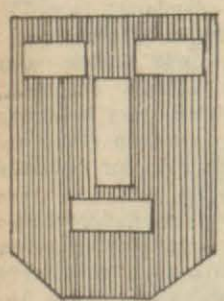
2 - Bizans Casusu

Osmanlı tarihinin çok heyecanlı bir vakası (Vâ - Nâ) tarafından hazırlanmış Resimli Tefrika

3 - ZÜLYEZEN OĞLU

Şarkın en büyük aşk ve kahramanlık menkıbesi Yazan: Muharrem KORGUNAL

Yarın bir AKŞAM alınız!

Şehir Dram Tiyatrosunda

SON KOZ

Yazan: Michel Duran
Türkçesi: Salâhaddin İrdelp

Şehir Komedi Tiyatrosunda

AHUDUDU

Yazan: Joseph Kesselring
Türkçesi: Reşîha C. Vafi — Vasfi R. Zobu

EMİNÖNÜ BÖLÜMÜ

«Eski Halkevi binasında»

TEHLİKELİ DÖNEMEÇ

Yazan: Priestley
Türkçesi: Tunç Yalman

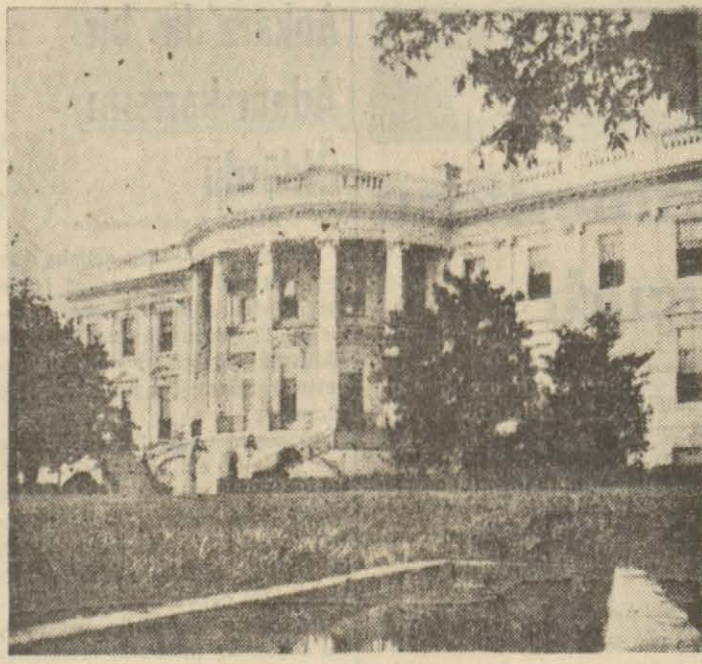
Haftada üç gün

Perşembe, Cumartesi, Pazar gündüz ve Pazar akşamı

İyi malın reklâma ihtiyacı yoktur

KİBAR

TUVALET SABUNLARI

Beyaz Sarayın balkonlu cephesi.

Yeni Başkan yeni Beyaz Evde oturacak

Yeni bina 5,5 milyon dolara mal oldu, eski binanın enkazı para ile satıldı

Amerika'nın yeni Cumhurbaşkanı yeni Beyaz Ev'de oturacaktır. Amerika'da Cumhurbaşkanı'nın oturmasına mahsus olan Beyaz Ev 1792'de İrlandalı mimar Hoban tarafından hazırlanan plânlara göre yapılmıştır. Binada 33 Cumhurbaşkanı oturmuştur.

1947'de Başkan Truman'ın kız-ı piyano çalarken birden düşen bir çöküntü olmuş, kuyruklu piyanonun bir ayağı çukura düşmüştür. Derhal davet edilen resmî mimar Winslow, binanın esaslı tamire muhtaç olduğunu görmüştür. Fakat teknik ilerleyince binanın yıktırılarak yeniden yapılması lâzım geldiği anlaşılmıştır. Bunun üzerine kongre beş buçuk milyon dolarlık tahsisatı kabul etmiştir.

Beyaz Ev'in yıktırılmasına 1949'da başlanmıştır. Hazırlanan plâna göre cephe olduğu gibi muhafaza edilecek, bu suretle tarihî bina ebedileştirilmiş olacaktır.

Bina yıktırılmağa başlanınca, hâzıra olarak saklanmak üzere enkaza hücum başlamıştır. Sığa-go'da bir antikacı, enkaz için bir milyon dolar teklif ediyordu. Bu vaziyet karşısında kongre, dünyanın hiçbir tarafında görülmemiş bir kanun, enkaz satış kanunu kabul etmiştir. Kanun her parça için fiyat tayin ediyor, kimsenin bir parçadan fazla alamayacağı bildiriliyordu.

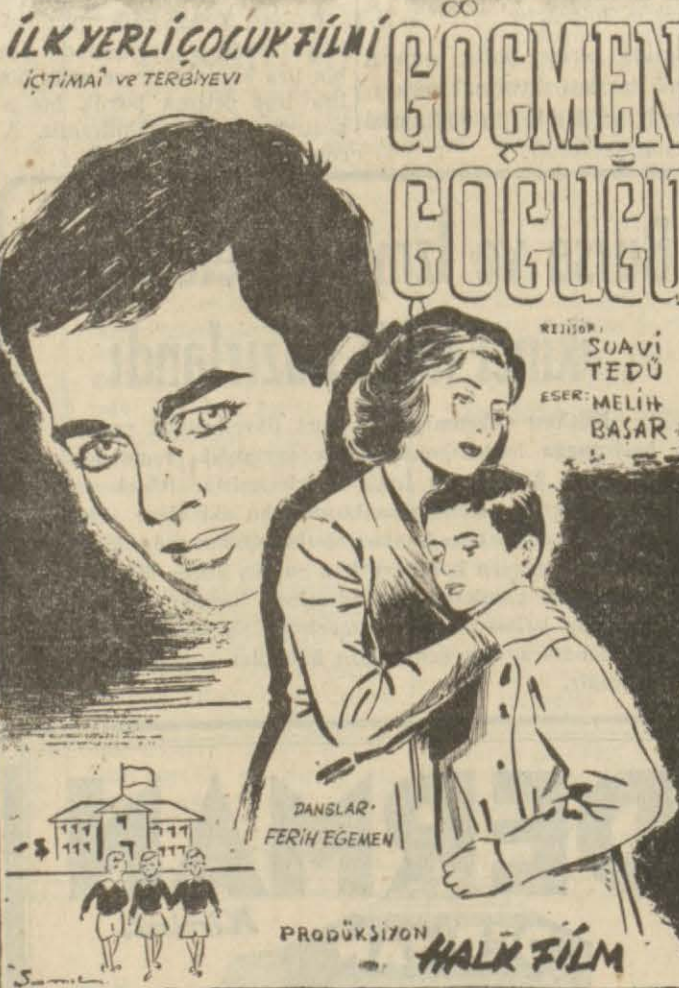
Tamamıyla yıktırıldıktan sonra binanın yeniden inşasına başlanmıştır, bu iş geçende sona ermiştir.

Beyaz Ev, sağlam bir bina olduğu halde, neden yıkılmak tehlikesi göstermiştir? Bunun sebebi, temelini kili bir toprak üzerinde olması, bir de bazı Başkanların, üst katları tutan duvarlar, da kapılar açtırmak suretiyle binanın mukavemetini azaltmasıdır. Yeni bina çok uzun müddet dayanabilecek metanette yapılmıştır.

Yarın matinelere den itibaren

TAKSİM ve İNCİ'de

MİLLÎ Eğitim Bakanlığının yüksek yardımlarıyla çevrilen Ankara sansürünün takdirleriyle kazanan, ve % 10 vergi ile gösterilmesine karar verilen, yerli filmciliğimizin İftihar ve gurur duyacağı ilk yerli çocuk filmi... Suavi Tedü'nün Rejisişliğinde yaratılan:

7 den 70 e kadar her Türkün, her aile reisinin çocukları ile görmeleri lâzım olan bu muazzam filmimiz 6/Kasım — Perşembe matinelere den itibaren TAKSİM ve İNCİ sinemalarında birden gösterilecektir.

BAŞ ROLLERDE:

Perihan Tedü — Atif Kaptan

ve 100 Kabiliyetli İlk Okul Öğrencimiz.

Eser: Melih Başar — Müzik: Mehmet Abut

Okullar için hususî seanslar vardır.

Halk Film.

Sayın Öğretmenlere: Maarif Ordusuna ithaf edilen bu Film 6 Kasım Perşembe günü 13.30 Matinesinde, Taksim ve İnci Sinemasında sayın öğretmen ve aileleri müessesenin davetlisi olarak gösterilecektir. Teşriflerinizi rica ederiz. Pek yakında — Bursa - Marmara, Ankara - Park - Sus, Adana - Arzi - Ünal ve Yurttaki bütün sinemalarda.

Beyoğlu Orta Okulu ve Öğrencilerini Korumak

Derneğinden:

Derneğimizin Genel toplantısı 9.Kasım.1952 pazar günü saat 10 da okul binasında yapılacaktır. Sayın üyelerin teşri fleri rica olunur.

GÜNDEM:

1 — Eski Okul - Aile Birliğinin gelir - gider hesaplarının incelenmesi.

2 — Yönetim Kurulu ve mürapik raporunun okunması.

3 — Dernek Yönetim Kurulu ve mürapıklar heyeti seçimi.

4 — Tüzüğün kabulü.

5 — Derneğin genel menfaatlere hâdim olduğuna dair karar verilmesi.

6 — Bütçenin tasdikli.

Not: Birinci toplantıda çoğunluk olmazsa ikinci toplantı 16.Kasım.1952 pazar günü aynı saattedir.

GENERAL ALİ FUAT CEBESÖY'ün Hatıraları

Meclisin ve hükûmetin Sivas'a nakli meselesi

Ankara, mücadelenin başındanberi millîcilerin kâbesi olmuştu. Millîcileri böyle muazzam bir varlıktan mahrum etmeğe ne siyasî ve ne de askerî bir sebep mevcut değildi.

— 244 —

Ankara Millîcilerinin Kâbesi olmuştu

Efkânî Harbiye Umumiye Vekâleti ile aramda cereyan eden ve hâzırattım dünkü kısmında çıkan telgraflara ait askerî mütalâamı yazmadan evvel, kısaca manevî cepheye temas etmek istiyorum.

Ankara, mücadelenin başından beri Millîcilerin âdeti Kâbesi olmuştu. Zayıf imanlılar buradan kuvvet almış ve imanlarını tazelenmişlerdi. Ankara, işte böyle muazzam bir varlıktı. Millîcileri bu varlıktan mahrum etmeğe ne siyasî ve ne de askerî bir sebep mevcut değildi. Ankara, sonuna kadar, millî dâvanın muvaffak olacağı güne kadar elde tutulmalıydı. Millî merkezin Sivas'a naklini kararlaştıranlar garp cephesine yardım ederek Ankaranın muhafazasını düşünmüşlerdi, daha isabetli bir iş yapmış olurlardı.

Büyük Millet Meclisinin kurulacağı günler kadar ve hattâ kurulduktan sonra en ümitsiz zamanlarımızda Millîcilerin azim ve irdadesi pek kuvvetliydi. Daima cür'ete ortaya atılmak isterlerdi. Fakat zaman geçtikçe bu birlik zaafa uğramıştı. Garptan gelen inhidam teebbüsleri, Sarktan nüfuz eden içtimai inkılâp hareketleri ve nihayet Yunan taarruzu, Ankaraya yeni gelenlere ümitsizliğe düşürmekle kalmamış, kendileriyle beraber bir kısım eski Millîcileri de arkasından sürüklemişti.

Ankaranın havası ve Siyasî cereyanlar Hâzırattım «Siyasî cereyanlar» başlığı altında çıkan

Aralarında çok büyük farklar vardı. Bu ayrılık millî dâvam için tehlikeliydi. Birinci kısmında toplananların başında bulunan Heyet-i İcraiye, kararlarında tam isabet ve azim gösterememişlerdi.

Ben, hakikatleri Yazdığuma kaniim

(Devamı var)

ÇOCUKLARIN HUYSUZLUĞU
BACAKLARIN ARASINDAKİ KIRIŞIKLARIN TERLİYİP PİŞMESİNDEN İLERİ GELİR.

PERTEV
ÇOCUK PUDRASİ
BU MAHZURLARI ÖNLER

TENİS - ESKRİM

DAĞCILIK KULÜBÜ
BAŞKANLIĞINDAN

1 Kasım 1952 cumartesi günü saat 15.00 de âdiyen toplanacak klüp kongresi ekseriyet olmadıktan yapılamamıştır.

8 Kasım 1952 cumartesi günü saat 15.00 de mezkûr kongre nisaba bakılmaksızın akdedilecektir.

Sayın üyelerin teşrifleri rica olunur.

GÜNDEM:

- 1 — İdare heyetinin ve mürapik raporlarının okunması.
- 2 — İdare Heyetinin ibrası.
- 3 — Bütçenin tetkik ve kabulü.
- 4 — Yeni İdare Heyeti, mürapıklar, haysiyet divanı ve balotaj komitelerinin seçimi.
- 5 — Temenniler.

İLAN

Ekonomi ve Ticaret Bakanlığında:

Kocaeli ilinin Gebze ilçesine bağlı Darica bucağının Taslamanı mevkisinde kâin meksuf çimento imaline elverişli (kireç, kil, alçı taşı) maddelerin 60 yıl süre ile işletilmesi imtiyazı Bakanlar Kurulunun 14/5/1952 tarihli ve 3/15074 sayılı kararıyla Aslan ve Eskişehir Müteahhit Çimento ve Su Kireci Fabrikaları Türk Anonim Şirketi uhdesine ihale kılınmıştır.

BOŞ YERE İZTIRAP ÇEKMEYİNİZ
MUAYYEN ZAMANLARDAKİ SANCILARA KARŞI

GRİPİN
Kullanınız!

Boş, dış, adale, sinir, lumbago, romatizma ağrıları, bütün soğuk ve ısırtıcı derhal teskin eder.

Sürtüle hazımlar ve derhal teskini gösterir.

Kinilni
GRİPİN

4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

TÜRK-AVUSTURYA TİCARET ODASI
İDARE HEYETİ BAŞKANLIĞINDAN

İKİNCİ İLÂN

Türk Avusturya Ticaret Odası azaları umumî heyetinin 10 Eylül 1952 çarşamba günü toplantısında gereken ekseriyetin bulunmaması hasebiyle sayın azaların aşağıda yazılı gündemdeki hususatı müzakere ederek gereken kararları almak üzere 11 Kasım 1952 salı günü saat 16 da Galatada A hen Münih hanında Tütüncüler Birliği lokalinde fevkalâde olarak toplanacak olan Umumî Heyette hazır bulunmaları ehemmiyetle rica olunur.

GÜNDEM:

1 — Oda hesaplarının rüyeti ve tarihi tesisindenberi herhangi bir faaliyet göstermeyen odanın tasfiyesi hakkında karar alınması.

Berlitz Lisan Dershanesinde
Tatbik olunan ve dünyaca tanınmış
BERLITZ USULÜ
sayesinde her yaşta ve kısa bir zamanda
İNGİLİZCE — FRANSTZCA — ALMANCA

Lisanları öğrenebilirsiniz.
1 Kasım 1952 den itibaren yeni kurslar açılıyor.
Beyoğlu, 249; İstiklâl Caddesi

Kuşbakişi İhtiyarlara yardım

Memleketimizde içtimai yardım teşkilatı pek azdır. Düşün-leri korumağı, ihtiyaç içinde bulunanlara el uzatmağı ga-ye bilen teşekküller bizi, onu geçmez. Bunların da büyük bir kısmının çalışma ve yardım sahası pek mahduttur. Halbuki başka memleketlerde sırf bu insani maksatlar için çalışan cemiyetler pek çoktur; cemiyetlerden bir kısmı hakikaten bü-yük işler görmektedir.

Fransada "İhtiyarlara Yardım" adlı bir teşekkül vardır. Teşekkül 26 ekim yardım için milli bir gün olarak kabul et-tirmiştir. O gün fakir ve muhtaç ihtiyarlara para, yiyecek, gi-yecek gibi her türlü yardım kabul edilir. Cemiyet, Fransanın muhtelif şehirlerinde yardıma muhtaç olanları tesbit eder, bunların adlarını ve adreslerini zarflara yazarak bu zarfları metro bilet satış yerlerine, diğer bu gibi halkın en ziyade uğradıkları mahallere bırakır. Arzu eden zarflardan birini alır, isterse doğrudan doğruya, isterse teşekkül vasıtasıyla o adrese para, yiyecek veya giyecek gönderir. Bakanlar, valiler, üniversite rektörleri bu işe yardım ederler ve o günün mu-vaffakiyetli netice vermesi için çalışırlar. Fransız gazeteler-i nin verdikleri habere bakılırsa çalışma sahası mütemadiyen genişlemektedir. Bu sene de halk yüzbinlerce fakir ihtiyara yardım etmiştir.

Fransada genç, ihtiyar bütün fakirlere yardım eden bir-çok cemiyetler vardır. Fakat bu yeter görülmüyerek ihtiyar-la-rın bilhassa düşünülmesi bunların artık iş göremeyecek hale gelmelerinden, ömürlarının son günlerini mümkün olduğu ka-dar az sıkıntı içinde geçirmelerinin temini arzusunun ileri geli-yor. İsveç gibi şimal memleketleri bu kabil yardımı yeter gör-müyerek 65 yaşını geçmiş her vatandaşta ihtiyarlık maaşı bağlanmaktadır. Bu maaş bizim paramızla ayda 150 lira kadar tutuyor.

Biz bu kadarını isteyemeyiz. Fakat, içlerinde helki de bir zamanlar iyi günler görmüş olan kimseler de bulunan, düşün-ki ihtiyarları düşünmek, bunlara yardım etmek her vatandaş için bir borç değil midir?

Enis Tahsin Til

Samik İhsan Aydın'ın duruşmasına devam edildi

Bakırköy Bez Fabrikası mü-hendislerinden Fethi Aderi ta-banca ile öldüren mühendis İh-san Aydın'ın muhakemesine dün 3 üncü ağır ceza mahkemesinde devam edilmektedir.

Mühendis İhsan Aydın Sadi Rıza ve diğer bir avukat müda-faa ediyordu. Maktul mühendis Fethi Aderi'nin karısı Zehra Ader de müdahil avukatın yanın-la oturmuyordu.

İlk olarak kendisine söz ver-len İhsan Aydın şunları söyle-di:

— Ben büyük bir iftira ve tahrik karşısında kalarak bütün mânevi ölçülerimi kaybettim. Cemiyette bazı hadiseler var-dı ki, söyleyince dilimizi, söy-lemeyince içimizi yakar.

Karşı taraf zengin, ben ise fakirim. Bu da kuvvetli ile a-cizim karşı bulduğum bir davadır.

Sanıktan sonra, şahit olarak dinlenen Muzaffer Minareci, hâkimin suallerini şöyle cevap-landırmıştır:

— Mühendis İhsan Aydını tanıır mısınız?

— Evet tanıırım.

— Fethi Aderi?

— Onu da tanıırım.

— Bu hadise hakkında ne bi-liyorsunuz anlatınız.

— O gün ben resimhanede çalışıyordum ve Fethi Aderi İhsan Aydını ancak hadiseden sonra gördüm. Lokalin kapısın-da bir karışıklık oldu. Müh-en-dis Fethi Ader, elleriyle sağ böğrünü tutarak eğilmiş sağ-yette lokalin kapısından dışarı çıktı. Arkadaşlara selandım, a-lıp hastaneye götürdüler.

İçeride kendini kaybetmiş bir halde bulunan İhsan Aydın kirdiği bir tabak parçası ile bir çatalı boğazına götürerek;

— Birakın kendimi öldüre-yim, diyor.

Fethi Ader, kendisinden baş-kasını beğenmeyen, herkeşe a-lay eden bir adamdı.

— Siz hiç böyle bir olaya ma-ruz kaldınız mı?

— Kaldım. Hatta bir seferin-de o kadar ileri gitti ki, bir gün fabrikaya gelen Fethi Ader'in hanımına vaziyeti anlatarak kocasının bu hareketlerine mâ-ni olmasını rica ettim.

Bundan sonra dinlenen Sab-ri Oğuzoğlu da bildiklerini şö-yle anlatmıştır:

— Hadise günü saat 12 de lokalde oturmuyorduk. Yemek sa-lonundan bir silâh sesi işittim. Bunu ikinci ve üçüncü silâh ses-leri takip etti. Elleri karında olarak dışarı çıkan Fethi Ader yere yığıldı.

— Fethi Aderi ve İhsan Ay-dın'ı nasıl tanırsınız?

— Mühendis olarak tanıırım, ahlâklarını bilmem.

— Tabanca sesinden evvel mü-nakaşa duyduunuz mu?

— Duymadım. Esasen yavaş konuşmalar bulduğumuz yer-den duyulmazdı.

Bundan sonra dinlenen Fab-rikanın idari müdür muavini Ni-hat Toygar da şunları söylemiş-tir:

— Hukuk müşaviri ile odam-da oturan mühendis Fethi A-derin vurulduğuna haber ver-diler. Hemen lokale gittim. Ma-sa karıştı. Birkaç kişi deniz kenarında bulunan İhsan Aydı-nı tutuyordu.

Abdullah ustadan tabancayı alıp idare âmirine verdim ve bir yere kilitlenmesini söyledim.

— Her iki mühendisi de na-sıl tanırsınız?

— İhsan Aydın, ağırbaşlı, cid-

L. Daytom İktisadi Kalkınmamızı övdü

(Başı 1 incede)

zi bir satıcı değildir. Türkiye bu-gün dünyanın diğer köşelerinde başka müstahşillerin rekabetiyle karşı karşıya bulunmaktadır.

Yapılan ithalatın bedelini öde-mek icap eder. Bu ise ancak ya ihracat yapmak suretiyle veya hizmet masraflarını aşacak bir hizmet geliri fazlasıyla edene-bilir. Bundan dolayıdır ki, hayatı ehemmiyeti haliz ithal maddeler-i nin bedelini ödeyebilmek üze-re ihracatı arttırmak ve istihlak maddelerinin dahil istihlakını genişletebilmek için istisnâli ço-galtmak icap eder.

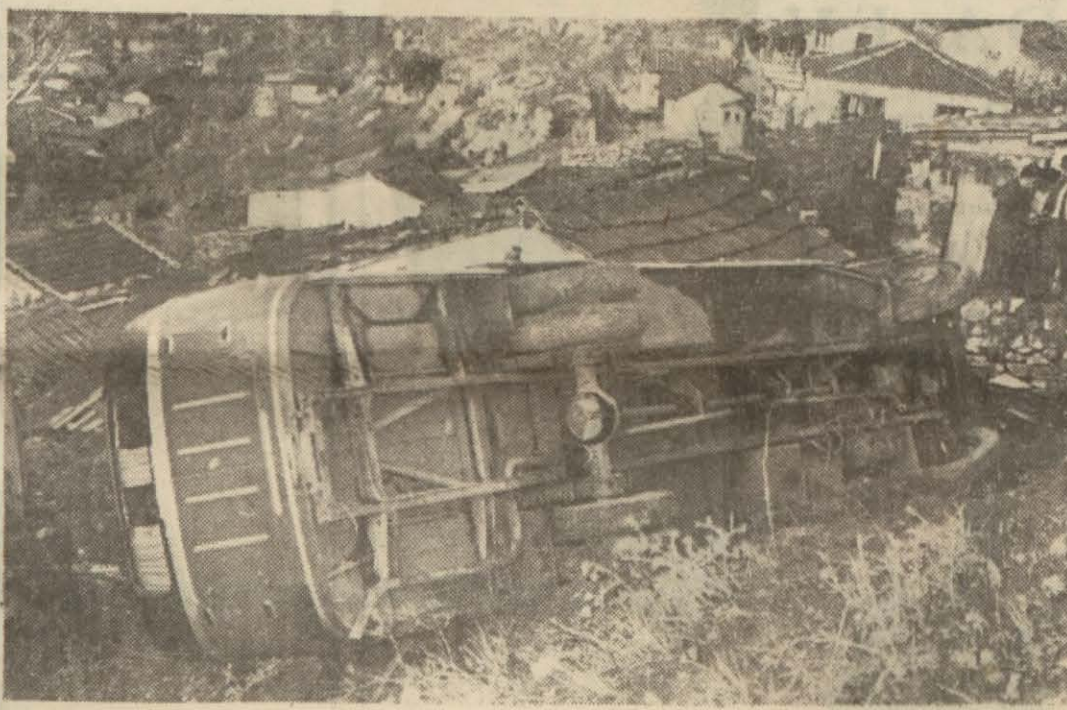
Muaddel Moddy kanunu adını taşıyan ve hâlen yürürlüğe gir-miş bulunan bir kanun mucibin-ce temin olunan fonlar, mülse-se, işçi ve alıcı arasında mevcut karın paylaşılmaması derpis eden iktisadi teşebbüsler için borç ve hibe esaslı üzerinden lüzumlu ta-hsisatı sağlamaktadır. Grupmu-zun da bu mevzu ile yakından alakalanacağını ümit ederim.

İstanbulda altı hafta kalmak ve altı piyes temsil etmek üzere Fransa'dan gelen "Janvier Trup" sanatçıları dün Küçük Sahne'de tertiplenen bir toplantıda tiyatro münekkitleri ve basın mensupları ile tanışmışlardır.

Ankara Ziraat Fakültesi Zootekni Ordinaryüs Profesörü KaKdri Bilgeemre evvelki gün bir kalp krizi neticesinde vefat etmiştir. Prof. Bilgeemre gerek üniversite, çevresinde, gerek kendisini ta-nıyanlar arasında sevilen bir ilim adamıydı. Merhumun cenazesi dün Ankara'da kaldırılmış ve Asri Mezarlıktaki ebedi istirahatgahına tevdi edilmiştir. Resimde merhum Profesörün cenza-zesi eller üzerinde götürülürken görülüyor.

İzmirde Hançermede frenleri patlayarak devrilen otobüs

Seçimin heyecanlı Safhaları

(Başı 1 incede)

ler yavaş yavaş gelmeğe başla-dı. Vaziyet şimdilik Eisenho-wer'in lehine görünüyor. Fakat son dakikaya kadar kat'i netice belli olamayacak. Eisenhower, seçilirse Kore'ye gideceğini kat'i olarak belirtti.

Hava güzel olduğu için seçim nispeti çok yüksekti. Çoğunluğu kadınlar teşkil ediyor. Sandık başlarında herkes sıra bekliyor. Saat 9 da sandıklar kapanacağından halk, radyo ve televizyonla oy vermeğe davet ediliyor.

New York'da 10500 otomatik oy makinesi var. Dört milyon kişi oy verecek. Korede çarpışan askerler yüzde otuzu oya iştirak ederek postayla gönderdiler. Radyo ve televizyonlar, netice belli oluncaya kadar, yalnız seç-me için nesriyatı yapacaklar.

Taft, Eisenhower'ın kazanacağından emin olduğunu söyledi.

"Time" dergisi, çıkacak sayı-sın kapaklarına hem Eisenho-wer'in, hem de Stevenson'un re-simlerini basarak şimdiden ha-zırlandı. Kaybeden adayın res-mini taşıyan iki milyon dergi yok edilecek.

Birleşik Amerika tarihinde, en pahalı adaylar, en fazla ko-nuştuğu, dolaylı ve kampanya yaptığı seçim budur.

Liberaler Stevenson'u destek-liyor.

I. Süreyya Yiğit

Vefat etti

(Başı 1 incede)

mine kadar milletvekilliği vazife-sini ifa etmiştir.

Muhitinde ruhi zarafet ve iyi ahlâkiyle temayüz eden n. r. hu-mun kaybı kendisini tanıyanlar arasında büyük teessür uyandı-rmıştır. Cenazesi yarınki perşem-be günü kaldırılacaktır.

Kederli ailesine başsağlığı di-leriz.

Ankarada karısını 45 liraya bir yabancı erkeğe satan Halil Güler

Kadın komiseri

Sarkıntılık eden

Genç yakalandı

(Başı 1 incede)

yahat eden bir polis genç kızı-mıza sarkıntılık etmeğe teşla-mıştır. Genç polis Vahide mü-tegaddit defalar sarkıntılık etme-mesini ihtar etmişse de, Vahide buna aldırmaz olmuş ve otobüs-te münasebetsizliğine devam et-miştir. Otobüs, Büyük Postane-nin yanına geldiği sırada kadın otobüsten inmiş, sarkıntılık eden genç de arkasını takibe başlamış-tır. Kadın, bir resmi polisin ya-mına giderek hüviyetini göster-miş, polis hümetle selâm ver-dikten sonra biraz ileride duran genç yakalanmıştır. Mesele ka-kola çidilince anlaşılms, Vahide-nin sarkıntılık ettiği, bayanın ko-miser olduğu anlaşılmıştır.

Seyfi Kurtbek Savunma Bakanı oldu

(Başı 1 incede)

mesi beklenmektedir. Ulaştırma Bakanlığında kimin tayin oluna-cağı; inihillâ beklenen bu Ba-kanlıklara yapılacak tayinlerle anlaşılmaktadır.

Kurtbek'in şahsiyeti

Ankara, 4 (Başmuharririmiz-den telefonla). — Yeni Milli Sa-vunma Bakanı Seyfi Kurtbek uzun yıllar ordumuzda en yeni zihniyet ve görüşleri temsil et-miş ve bütün, milleti içerisinde alan yeni askerlik telâkkilerini takım takım kıymetli eserleriyle vatandaşlara duyurmakta çalış-mıştır. Ordunun terakkisine has-ret duyan bütün idrak sahibi askerlerimiz kendisine yeni ruhun temsilcisi göziyle bakmışlardır.

Seyfi Kurtbek ordudan Kurmay Albay rütbesiyle ayrılmış ve si-yasi hayata girmiştir. Bugün Milli Savunma Bakanlığında eski bir asker sıfatıyla değil, askeri işlerde yekûf sahibi bir siyaset adamı sıfatıyla gelmiştir. Bu itibarla son rütbesinin ne olduğu, üzerinde durulacak bir mesele teşkil etmez. Seyfi Kurtbek'e yeni ve mühim vazifesinde ba-sarılar dileriz.

Kazazedelere ilk yardım yapıl-mıştır.

Manevranın gayesi

Napoli 4 (A.P.) — Manevra sahası Cebellütarıktan Çanakkale-ye kadar uzanmaktadır.

Natonun Güney Avrupa Bölge-si Başkomutanı Amiral Robert Carney'nin Napolideki genel ka-rarından bugün verilen ma-lûmata göre, Sardunya adası a-çıklarda hareket olmuştur.

Tabiatık sırasında, edisman-kuvvetleri Fransa ve İtalyanın bazı limanlarında, liman tesisle-rine etararız; teşebbüslerinde bulunmuşlardır.

Büyük manevranın bir gayesi, Carney kuvvetlerinin, Cebellütar-ıktan Türkiye ve Yunanistan'a uzanan deniz ulaştırma ve ikmal yollarını açık tutmak hususunda ki iktidatlarını denemekti. Ha-rekât sonunda, muhtemelen Tür-kiyede bir mahalle çıkarma de-nemesi yapılmıştır.

Harekât şimdiki kadar bilhas-sa Güney Fransa'dan hareket e-den iki konvoy üzerinde temer-kiz etmiştir. Bildirildiğine göre, "edisman" denizaltıları ve uçak-ları bu konvoyların önünü ke-smeye çalışmıştır. Konvoylar kuv-vetli bir filo tarafından korun-maktadır. Bu filoya Fransız "Lafayette" uçak gemisi dahil-dir.

(Başı 1 incede)

Diğer taraftan, bu kanunun kabulü ile mesken bühranı o-lan şehirlerde büyük sıkıntılara düşecek olan memurlarla emek-li, dul ve yetimlere gözönünde tutan komisyon bu tasarı sa-ve-sinde ağırlı 30 - 40 milyon lira artacağı tahmin e'len gelir ve gisnin bir kısmını mesken taz-minatı olarak memur, emekli, dul ve yetimlere tahsis için ay-rı bir madde teklif etmektedir.

Kiralara zam

Tasarısı

BAŞMAKALEDEN DEVAM İyi niyet köprüleri

(Başı 1 incede)

nan bir gazetecinin, aynı parti içinde hüküm süren mânâsız inatlar ve anlaşmazlıklar karşı-sında hayrete ve teessüre düş-memesi imkânsızdır. Hepsinin muradı bir... Birbirlerine kalb-lerini açmağa razı olsalar, der-hal birbirlerinin boynuna sarıla-caklar... Fakat kalblerini açmı-yorlar, müsavere ve münakaşa-dan uzak kalıyorlar, bideki fe-na huyla karşın karşıya fer-birlerine küsüyorlar. Niçin? Cün-kü ancak bulanık sularla ve gergin ve hırçın vaziyetlerde kendi hesaplarına beka imkânı gören hasta ruhlu ihtiras sahipli-ri, elatından huzuru baltala-mak, partileri husumet halinde bulundurmak, iktidar partisi içindeki fikir farklarına ihtilâf şekli vermek, hükümetle basını işbirliğinden alıkoymak için bin türlü entrikaya başvuruyorlar.

Çok şükür, millî bünye o ka-dar sağlam, umumî istidatlar o kadar iyidir ki bu halin devamlı olması ihtimal haricindedir. Umumi bünyedeki zinde şartlara politika hayatının da intibak et-tiğine yakında şahit olabileceği-mize ben inanıyorum. Önümüz-de herhalde iyiye doğru giden günler vardır. Bunu bize sür'atle yaklaştıracak itidal ve anlayış havasını ehlirliyle yaratmağa bakalım.

Ahmet Emin YALMAN

Siyasî Komitede

(Başı 1 incede)

kadar nefret ediyorsak komü-nizmden de o kadar nefret edi-yoruz. Fakat, Allah rızası için, artık ne olacaksız olsun, biz ba-zı aşırı tedbirler almaya sevket-meyin!

Dışişleri Bakanı Pyun milyon larca Kirelinin ağıltan öldükle-rini, bilhassa evlatları askere a-lınan Güney Koreli ailelerin ta-rifi imkânsız bir sefalet içinde bulunduklarını bildirmiş ve "Bü-tün bunlara göz yumulmamalıdır" demiştir.

Bundan sonra Türkiye dele-gesi Büyük Elçi Selim Sarper söz almış, dünkü oturumda Rusya Dışişleri Bakanı yerine bulunan Gromyko'ya hitapla mütarekeye varmak için esirlerin zorla iade si meselesini Rusyanın yegâne anlaşma şartı yapıp yapmadığını sormuştur.

Selim Sarper bu sualini en a-sağı üç kere tekrar etmiştir.

Türk delegesi şöyle devam et-miştir:

"Kore harbi ideolojik sebeplerden dolayı gittikçe derinleş-tir ve bil-hassa böyle bir harpte esirlere iyi muamele ve onları kendi ar-zularına hürmet edilerek barın-dırmak insanlık borcudur."

Türkiye temsilcisi sözlerini şöyle bitirmiştir:

"Biz burada konuşurken Kore de cephele binlerce genç hayat-larını kaybediyor."

Selim Sarper nihayet komite-nin bütün üyelerine, Rusya ve peykerlerinin temsilcilerine de hi-tapla bu kanlı mücadelede bir an evvel bir çare bulmak üzere işbirliği yapmalarını ve bu tak-dirdi her iki taraf için de şeref li olacak bir hal çaresine varıl-masının mümkün olacağını bil-dirmiştir.

48 esnaftan 38 i cezalandırıldı

Vilâyet emrine verilen Beledi-ye mürafipları dün, topri halde ve iki eki halinde sephir muhtelif yerlerinde kontrollerine de-vam etmişlerdir.

Fatih, Samatya, Karagümrük, Kasımpaşa ve Hasköy muntakal-ara yapılan kontrollerde 408 esnaf teftiş edilmiş, 38 i bakkın-da ceza yaptırılmıştır.

Ayrıca yapılan kontrollerde 22 fırıncı da cezalandırılmıştır.

Yeni Ses Opereti

Her akşam saat 21 de

Cumartesi Pazarı

15 de Matine

Çarşamba 15 de

Tenzilâtı matine

(TIRANPETLİ R. ZİYE)

Revü Operet 3 perde 10 Tablo

Yazanlar Resid Baran: Belli

Selâm

Müzik: Sati Lir

Tel: 49369

MUAMMER KARACA

MAKSİM (Başarı)

HELSINKI 952

Cumartesi, Pazar Matine

Revü 16 da, enserier 21

de. Çarşamba akşamları

tenzilatı halk cemeli,

Pazarleri akşamları temali

bu programın akşamları ve Cumartesi

matineinde talebeye tenzilatı.

Telefon: 43.34

Amerika halkı dün Başkanını seçti

(Başı 1 incede)

törü ve 29 eyaletin valilerini de seçeceklerdir.

İlk neticeler

Bazı mahfiller, Birleşik Ame-rikada bugün yapılmakta olan seçim neticelerinin memleket sa-atıyla gece yarısına doğru (Tür-kiye saatiyle çarşamba saat 07.00) belli olacağını tahmin et-mektedirler.

Batı sahili bölgesindeki bazı muntakalarda seçim sandıkları Amerika saatiyle 23 e kadar açık kalacaktır.

Her zaman olduğu gibi bazı küçük muntakalarda sabahın er-ken saatlerinden itibaren netice-ler belli olmuştur. Meselâ bu muntakalardan New Hampshire eyaletinin Sharon kasabasında bütün seçmenler sandık açılır açılmaz oylarını kullanmış ve 7 dakika sonra şu netice ilân edil-miştir:

Eisenhower 32 - Stevenson 14. Floridanın Browns Farm muntakası Eisenhower 4 - Steven-son 4 oy vermiştir. Gene Flori-danın Rutland muntakasında Ste-venson 14, Eisenhower 10 oy al-mışlardır.

Eisenhower, kendi öz memle-keti olan Kansas'ın Abilene şeh-rinde ilk atılan 44 oydan 39 unu elde etmiştir.

Kansas'ın bir sinai şehri olan Parsons'da, 11 seçim muntakası-nın 7 sinde Eisenhower 199, Stevenson 164 oy elde etmişler-dir. 1948 de bu sanayi şehri oylarından % 57,9 unu Truman'a vermiştir.

Nevyork şehrinin en kalaba-lık iki ilçesi, Manhattan ve Bronx'da, Türkiye saatiyle 18.30 da, kayıtlı seçmenlerden takri-ben % 40 oylarını kullanmış bu-lunmaktaydı. Seçime iştirak nis-beti bilhassa şehrin zenci mahal-lesi olan Harlem'de yüksektir.

Detroit'te ilk iki saat zarfında 131.720 kişi oylarını kullanmış-tır.

Omaha'da, halk bu sabah sı-ralanarak sandıkların açılmasını beklemişti. Bazı sandık başla-rındaki kuyruk takriben 500 metreyi aşmaktaydı.

Chicago'da ilk saat zarfında 30 bin kişi oylarını kullanmış-lardı.

Ohio eyaletinin Cleveland, Columbus, Cincinnati ve diğer merkezlerinde, seçime iştirak nisbeti şimdiki kadar görülmü-miş derecede yüksektir. St. Louis şehrinde, öğleye doğru kayıtlı seçmenlerin % 20 si ve-ya takriben 110 bin kişi oylarını kullanmıştı. California ve Florida'da halk her tarafta san-dık başlarına akın etmekteydi.

Nevyorkun Rochester ilçesi-nde, James A. Hard, bir hastane arabasından kucakla indirilerek sandık başına götürülmüş ve şö-före:

"4 sene sonra beni gene gel, bakım evinden al. Eisenhower için bir oy daha vermek istiyorum" demiştir. Amâ ve 11 yaşın-da olan James Hard, Amerikan iç harbinde kuzey ordularında hizmet etmiştir. İç harp 1960 - 65 de cereyan etmiştir.

Truman oyunu Missouri'de kullandı

Cumhurbaşkanı Truman bu-gün oyunu Missouri eyaletinin Independence şehrinde Steven-son lehinde kullanmış ve hemen akabinde Vasingtonga dönmüştür. Başkanın seçim muntakası ve aile ocağının bulunduğu yer Independence'dir. Bayan Truman ve Başkanın kızı Margaret de Truman'dan hemen sonra oyları-nı kullanmışlardır.

Truman oyunu kullandıktan sonra bir gazeteci:

"Desteklediğiniz adayın ka-zanacağından emin misiniz?" di-ye sormuş ve Başkan:

"Tabii. Zerre kadar şüp-hem yok" demiştir.

Eisenhower oyunu Nevyorkta verdi

General Eisenhowerle eşi bu sabah oylarını kullanmak üzere Boston'dan Nevyorka gelmişler-dir. Muntakalarında kurul se-çim sandığı evlerinde 3 blok ötede bulunmaktadırlar.

Sandık başında mutad fotograf çekme faaliyetlerini müteakip karı koca evlerine dönmüş ve bü-tün gün dışarı çıkmayacaklarını söylemişlerdir. Eisenhower Ne-vyorkta Commodore oteline yerleşmiş bulunmaktadırlar.

Oyuna sabahın erken saatle-rinde kullanan tanınmış seçmenlerden biri de, emekdar devlet adamı maliyeci Bernard Baruch olmuştur.

Baruch, Eisenhoweri destek-leğini belirtmiş ve milleti, ye-ni Cumhurbaşkanının gerisinde birleşmeye davet etmiştir. Bi-rinci dünya harbindenberi Ame-rikan Cumhurbaşkanlarına müsa-virlik eden Baruch, seçim muntakasında, hâzerde bulunan oto-matik seçim makinesiyle derde girmiş ve bir aralık hâzreden ba-sını uzatarak:

"Bu menhus makine işle-mi-yor" diye seslenmiştir. Makine süratle ayarlanmış ve Baruch oylarını kullanmıştır.

Eisenhower'ın Kore'deki oğlu

Kore'de bir mahl 4 (AP) — Cumhuriyetçi aday General Ei-senhower'ın, Kore cephesindeki

bir mahalde toprak zeminli bir

cadırdı yaşamakta olan 30 yaşın-daki oğlu bugün bir gazeteciye verdiği beyanatta, Amerikada ce-reyan etmekte olan seçimlerin neticesini heyecan içinde bekle-dğini söylemiş ve:

"— Tabiatıyla babamın kaza-nmasını temenni ediyorum" de-miştir. Binbaşı John Eisenhower halen 3 üncü Amerikan tümeni-nin hareket dairesi subayların-dandır.

Neticenin geçilmesi ihtimali

Seçimi kaybettiğini anlayan a-dayın bir tebliğ yayınlaması ve rakibi lehinde 'ekildğini bildir-mesidir. Bu itibarla, gece yarısından itibaren çarşamba sa-bahı arasında Eisenhower veya Stevenson tarafından böyle bir tebliğ yayınlaması melhuzdur.

Eyaletlerin birçoklarında ne-ticelerin erken alınması ve umu-mi cereyanın belirmesi halinde, adaylardan birinin gece yarısın-dan evvel çekildiğini ilân etme-si de mümkündür.

Aradaki oy farkı pek cüz'î ol-up da, adaylardan biri pusula-rın yeniden sayılmasını isterse, resmî neticelerin alınması gün-lece sürebilir. Nitekim 1916 da seçimi Demokrat Parti adayı Wilson kazanmış fakat Cumhu-riyetçi aday Charles Evans Hughes bütün seçim pusula-rın yeniden sayılmasını istemiş-ti. Bu, resmî neticelerin alınma-sını günlerce geciktirmiştir.

İlk neticeli bildirilen yer

Millsfield oldu

New - Hampshire, 4 (A.A.) — Seçimler hakkında ilk netice New - Hampshire bölges

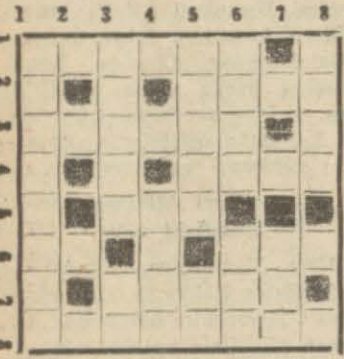
Miele

Camasır makineleri ve Elektrik Süpürgeleri

DEPOSU: JAK GRÜNBERG HALEFLERİ
Rıza paşa yolu Milas han İstanbul

Halı tipi
Standard tipi

BULMACA

Soldan Sağa: 1 — Yemmez küçük bir balık. 2 — Yüzsüz ve sırtasık. 3 — Sevgili. 4 — Ümit. 5 — İplik. 6 — Bir soru edatı. 7 — Temizlikte kullanılan kum. 8 — Odunbittisi.

Yukarıdan Aşağıya: 1 — As miktari. 2 — Yeme. 3 — Bir erkek adı. Sanat. 4 — Modern. 5 — Geni perane. 6 — İkametgah. 7 — Sığır vebası. 8 — Erkeklerden biri. 9 — Tuzak. 10 — Bir hayvan.

DÜNKÜ BULMACANIN HALLİ
Soldan Sağa: 1 — Hoşgör. 2 — Na. 3 — Namlar. 4 — Yafa. 5 — Mekke. 6 — İt. 7 — La. 8 — Re. 9 — Oda.

Yukarıdan Aşağıya: 1 — Hanım. 2 — Ekm. 3 — Pamuk. 4 — Kilo. 5 — Hayat. 6 — Na. 7 — Ya. 8 — Öm. 9 — Fal. 10 — Ramazan.

5 Kasım 1952 — Çarşamba
İSTANBUL

12.57 Açılış ve program. 13.00 Haberler. 13.15 Radyo salon orkestrası konseri. 13.45 Sarkılar (Pl.) 14.15 Dans müziği (Pl.) 14.30 Türküler ve orun havaları (Pl.) 15.00 Kapanış.

19.00 Açılış ve türküler. 19.15 Radyo kadınlar faslı. 19.30 Haberler. 19.45 Saz eserleri. 19.50 Konuşma. 20.00 Sarkılar Okuyan Akile Arın. 20.15 Radyo gazetesi. 20.30 Kısa şehir haberleri. 20.45 Radyo tiyatrosu. 21.00 Haftanın virtüosu (Pl.) 22.00 Sarkılar Okuyan Mustafa Çakır. 22.20 Dinleyicilerle konuşma. 22.30 Yaşlı sanatlar saz eserleri. 22.45 Haberler. 23.00 Kamelya - Borsa ve programlar. 23.07 Dans ve caz müziği (Pl.) 23.45 Hafif sarkılar (Pl.) 24.00 Kapanış.

ANKARA

7.28 Açılış ve program. 7.30 M. S. Arar. 7.35 Marşlar (Pl.) 7.45 Haberler. 8.00 Sarkılar (Pl.) 8.28 Hava raporu. 8.30 Çeşitli hafif müzik (Pl.) 9.00 Günün programı ve kapanış.

12.15 - 13.30 Asker saati.
12.15 Memleketin selamı. 12.20 Memleketin selamı. 12.30 Sarkılar Okuyanlar Necil Folar. 12.45 Haberler. 13.00 M. S. Arar ve haberler. 13.15 Melodiler (Pl.) 13.30 Ökle gazetesi. 13.45 Müzik (Pl.) 14.00 Hava raporu. Akşam programı ve kapanış.

16.58 Açılış, program ve M. S. Arar. 17.00 Senfonik müzik (Pl.) 17.20 Dans müziği (Pl.) 17.45 Sarkılar Okuyanlar Behiye Aksoy Berin Erbay. 18.15 19.00 M. S. Arar ve haberler. 19.15 Tarihî bir rapor. 19.20 Çeşitli müzik (Pl.) 20.00 Konuşma. 20.10 Müzik. 20.15 Radyo gazetesi. 20.30 Kısım faslıdan. 20.45 Saz eserleri. 21.15 Konuşma. 21.30 Sarkılar Okuyan Suzan Güven. 22.00 Konuşma. 22.15 Dans müziği (Pl.) 22.45 M. S. Arar ve haberler. 23.00 Program ve kapanış.

İZMİR

14.58 Açılış ve program. 15.00 Hafif müzik (Pl.) 15.30 Zeybekler geçişi. 15.45 Sarkılar. 16.15 Hafif sarkılar (Pl.) 16.30 Yurt türkileri (Pl.) 17.00 Konuşma. 17.10 Saz eserleri ve orun havaları. 17.30 Sevilin tanzolar (Pl.) 17.45 Radyo erkekler korosu. 18.30 Müzik (Pl.) 19.00 Haberler. 19.15 Genç İstidatlar. 19.45 Opera arşaları (Pl.) 20.15 Radyo gazetesi. 20.30 Sevilin sarkılar (Pl.) 20.45 Bithio. 20.55 Serbest saz. 21.00 Sarkılar. 21.30 Borsa haberleri. Program ve kapanış.

Yeni Neşriyat

Atatürkten Seçmeler
İçerisinde Atatürk'ün en güzel sözleri ile gençlere hitabının orijinal baskısı var. Baskıya hazırlandığı yer: (Emek Basım - Tazimevi) Ankara

10 KASIM

AKŞAMINA KADAR, VADESİZ 150
EN AZ 3 AY VADELİ 250 LIRA YATIRARAK
SİZ DE BİR TASARRUF HESABI AÇTIRINIZ.

BÜYÜK İKRAMIYE:

ANKARADA EV

AYRICA:
1 ADET 10000 5 ADET 1000 10 ADET 500
LİRALIK PARA İKRAMİYELERİ
T.C. ZİRAAT BANKASI

TÜRKİYE İŞ BANKASI

**Tasarruf Hesapları
İkramiyeleri**

3 Kasım çekilişinin talihlileri:

Bahçeli Ev: Malatya'da Ziya Gökalp
Bahçeli Ev: Ayvalık'da Perihan Karabaş

1000 Lira:

250 Lira:

Mehmet Çopur (Beşiktaş)
Yaşar Balci (Adana)
Ahmet Bircan (Denizli)
Ali Savaşoğlu (İzmir)
Mustafa Ökten (Kadıköy)
Tunc Uluç (İstanbul)

500 Lira:

Fehmi Tuncer (Cebeci)
Nasuh Karıncaoğlu (Beyazıt)
Melih Selvidal (Karsiyaka)
Zehra Çiftçi (Fatih)
Mehmet Ciloğlu (İstanbul)
Mehmet Özinsöy (Yenişehir)
Antuan Minidian (Beyoğlu)
Avni Kalmış (Taksim)
Nazmi Uçar (Konak)

250 Lira:

S. Gürışık (Tarsus)
Müeyyer Güngören (Ödemiş)

Ayrıca türlü şubelerde 400 tasarruf hesabı
sahibi 100 ve 50 liralık para ikramiyeleri
kazanmıştır.

1952 de son çekiliş: 29 ARALIK

3 Bahçeli EV

ve çeşitli para ikramiyeleri.....

BU MEMLEKETİN AMPULÜ

GENERAL ELECTRIC

**BOL İŞİK VERİR
FAZLA DAYANIR**

VE

piyasada satın alabileceğiniz en üstün ampuldür!

**ZEVKLE
TRAŞ OLMAK
İÇİN**

IBBS

**TRAŞ
SABUNU
KULLANINIZ**

SATIŞLARINIZIN ARTMASI İÇİN EN RANTİMANLI REKLAM VASITASI:

1. Avrupa Nefasetinde Renkil, muhtelif tipte Duvar Takvimleri
2. Çeşitli evsafa hazır günlük ve aylık takvim blokları

RESSAM CAMİT MATBAASI
VE KÜÇÜK - BÜYÜK ATOLYELERİ

TRELLEBORG

İSVEÇ

TRELLEBORG RUBBER

KAMYON, OTOMOBİL,
MOTORSİKLET VE BİSİKLET
LÂSTİKLERİNİN SAĞLAMLIĞI
DÜNYACA TANINMIŞTIR.

TÜRKİYE MÜNHASIR İTHALÂTÇISI:
MEHMET KAVALA
Galata, Tahir Han - İstanbul
Telgraf: LÂMET - İstanbul Telefon: 40430-45939

BİR MİLYON LİRA

24 EV

VE ÇEŞİTLİ PARA İKRAMİYELERİ

TÜRKİYE İŞ BANKASI

1953 İKRAMİYELİ MEVDUAT PLANI

Hawkins UNIVERSAL

**DÜDÜKLÜ TENCERELERİNİ
TERCİH EDİNİZ**

PIYASADA SATILMAKTADIR

TÜRKİYE SATIŞ DEPOSU
MÜNİR SAFRA ve ORTAKLARI
ÇİÇEK PALATI 40 - İSTANBUL

Bu sayıda yazı işlerini fiilen idare eden mesul müdür:
MELİH YENER
(VATAN) Gazetecilik ve Matbaacılık T. A. Ş. - İstanbul
İmtiyaz sahibi: SİNAN KORBE
VATAN MATBAASI

Cemiyet Hayatı

Toplantılar

Trabzon Liselerinden Yetişenler Cemiyetinin yıllık 1. Genel Kurul toplantısı 9 Kasım, 932 Pazar günü saat 8.30 da Marmara lokalinde yapılacaktır.

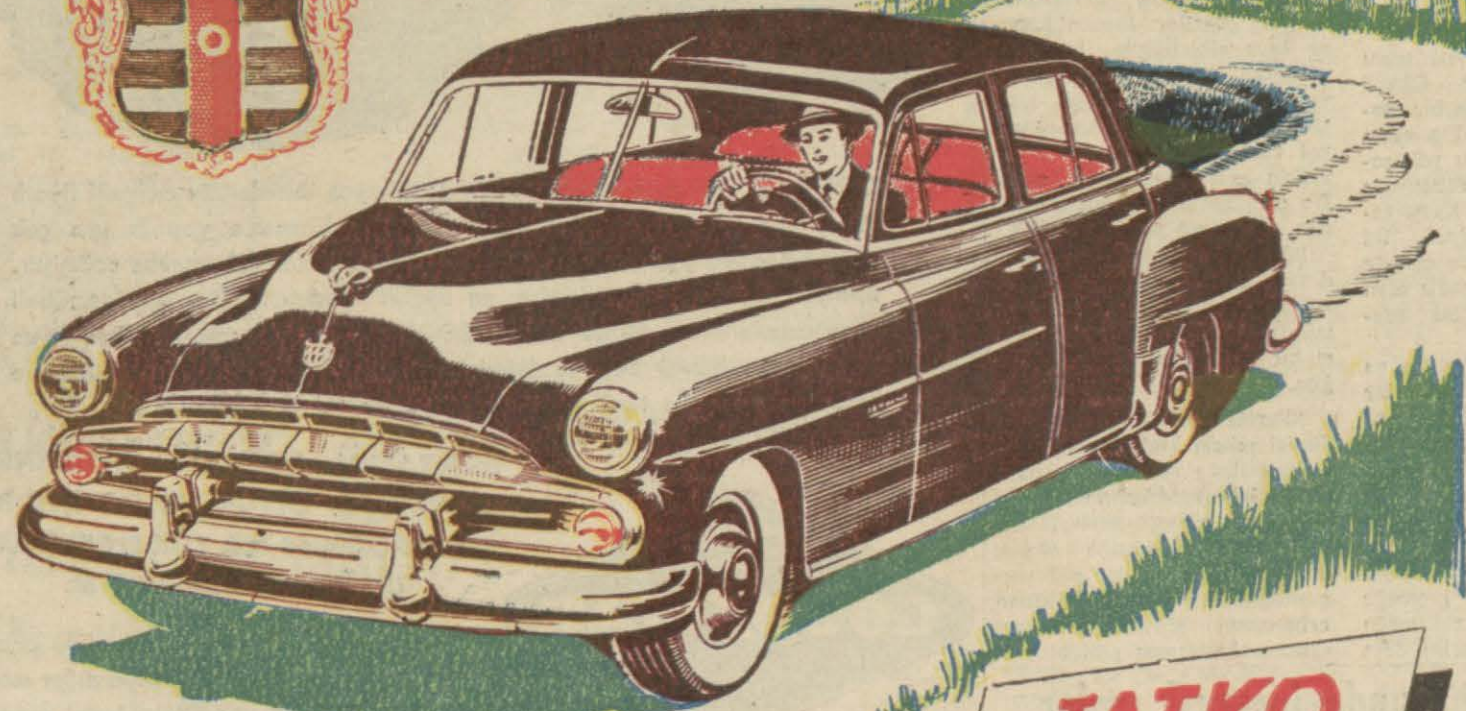
OKTOR

Raif Ferit Bir
Verem ve Dahili Hastalıklar Müttehassısı
Muayenehane Beşiktaş
Tramvay Cad. Emniyet Sandığı yanında No 12. Tel: 84395. Muayene 17.19.5 Ev
Vali Konağı Cad. No. 33
Başaran Ap. Kat 1 Telefon: 93694

DODGE'ü kullanmak
bir zevktir....

Yeni Dodge Otomobilleri ananevi Dodge kalitesi-
nin timsaliğidir. Daha pahalıya satılan otomobillerle
mukayese ettiğinizde, Dodge'u aldığınıza şükre-
deceksiniz. Çünkü Dodge daha konforlu.... daha
ekonomik.... daha fazla randımanlıdır. Dodge'u
tecrübe ediniz, hayran kalacaksınız.

DODGE

Herkesin otomobilidir..

TATKO

Otomobil, Lastik ve Makine
Ticaretleri T. A. Ş.

Taksim Bançesi Kargısı No. 35

Tel. 82240 - 82249 - Telgr. TATKO - İstanbul

İLÂÇLILIK - NIK

VATAN Hakkâri İlâvesi

Vatan'ın
Memleket
Serisi No: 45

GAZETE İLE BERABER PARASIZ

VERİLİR

Hakkârinin umumî görünüşü

Bu ilâvedeki yazı ve resimlerin her hakkı mahfuzdur.

Turizm bakımından Hakkâri

Yurdun en vahşi ve haşmetli tabiat güzellikleri bu bölgededir

Turizm bakımından Hakkâri e-le alındığı zaman burayı bu susi bir tip yer olarak kabul etmek lâzımdır. Memleketin hiç bir yerinde bu kadar haşmetli ve vahşi tabiat güzelliği yoktur. Macera seyahatı arayanlar ve yalnız tabiat ve insana korku veren dağlar görmek isteyenler için Hakkâri muntakası nümune bir yer sayılır.

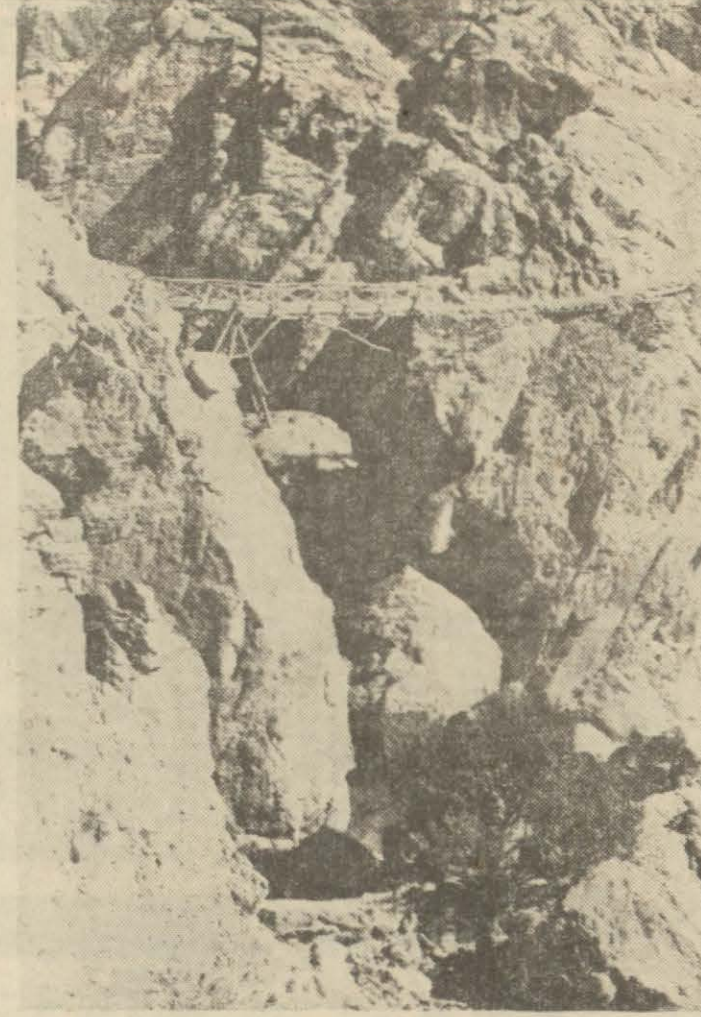
Böyle olmasa dahi, bu bölge, taşıdığı hususiyetlerle herkesin görmesi lâzım gelen bir yer olmak kıymetini taşıyor. Bölgeye vahşi güzelliği ve haşmetli görünüşü veren başlıca unsurlar 4177 metre irtifadaki Reşki dağı, Cilo dağları, Karadağ, Sümbül dağı gibi tabiat hârikalarıdır. Bütün bu yüksek dağlar arasında Hakkâri 1600 rakımlı bir yayla olarak, tabiat hârikaları içinde kalmış fakir, ihtiyar bir şehir manzarası gösterir. O dağlarda her an bir ayı ve kurt sürüşüne rastlamak kâbilirdir. Zıp vâdisi yazın cehennem kadar sıcak olmasına rağmen, yeşile çalan berrak suyu, vâdiye yuvarlanmış yer yer ev büyüklüğündeki kayalar, şeytan köprüleriyle yine de caziptir, görülmeye değer ayrı bir güzelliktir.

YOLLAR:

Hakkâriye yalnız Van üzerinden gidilir. Bugün için Hakkâriye varan başka bir yol yoktur. Vandan Hakkâriye giden yollardan biri Başkaleden, diğeri de Gülpınardan geçer.

Birinci yol, yani Van — Başka — Hakkâri yolu 220 kilometre uzunluğundadır. Bu yolun Van — Başka arasında kısmi kısmen muntazam elmasına mukabil Başkaleden sonra bilhassa Zıp vâdisini takip eden 70 kilometrelik kısmı yol olmak vasfından uzaktır. Vâdiyi tabiken dağın yamacından ilerleyen yolun bir yanı fasilasız uçurumdur.

Yol dardır ve ancak bir vatanın geçmesine elverişlidir. Zaten bu yolda işleyen vasıtalar da iki kamyon ve bir posta Ceep'inden ibarettir. İki kam-

Zıp vâdisinde kayalar üstüne oturtulmuş meşhur Şeytan Köprüsü

yonun sahibi de tabir caiz ise «Kelleyi koltuğu alıp» iş gören neviden insanlardır. Aksi istikametten gelen vasıtalar bir yerde karşılaştıkları zaman bir birlerine yol verebilmeleri için, bir taneşinin en yakın müsait mahalle kadar geri gitmesi lâzımdır. Aksi halde diğerinin yamından geçmesi kâbil değildir.

Bu yol üzerinde yer yer dar ve sarp kayalık vardır. Uçurum kenarındaki bu dar yerlere «Kapan» ismi verilmektedir. Ekseriya bu kapanlar oradan uçup giderek ölenlerin ismiyle anılır. Selman Kapanı, Aslan, Ali Kapanları gibi.

Bu yolun diğer bir hususiyeti de, geçit vermeyen yerlerde kayaların oyulmuş yol temin edilmiş olmasıdır. Tünel şeklinde olan bu oyuklardan Hakkâriye yakın kısmında 3—4 tane vardır.

Vandan Hakkâriye giden ikinci yol Gülpınardan geçen yoldur. Bunun uzunluğu 165 kilometredir. Diğerine nazaran da ha arzalı olan Gülpınar yolu tamamiyle Koçkırın dağları üzerinden geçer. Tehlikeli yerleri çoktur. Bu bakımdan, kısa olmasına rağmen daha az kullanılır. Bu yol üzerindeki Karadağ, senenin ancak iki ayında geçit verir.

Her iki yolun üzerinde yer yer tabiatın en gör ve en temiz su kaynakları vardır. Çuh dağındaki, Karadağdaki kaynaklar buz gibi, temiz suları ihtiva eder.

Hudut İşleri

Hakkâri vilâyeti, İran ve Irak hududu üzerindedir. Bu itibarla vali hudut komiseri, kaymakamlar komiser muavini mevkiindedir. Hudut karakollarından başka seyyar müfrezeler hududun emniyetine nezaret eder. Arada çıkabilecek ihtilâfları karakollar ve kaymakamlar mahallî surette halledemezse vali bunlarla meşgul olur.

Gerek arazi vaziyeti ve gerek civarda müstehlik kütlesi olmaması dolayısıyla kaçakçılık azdır. İki senedir belli başlı vaka olmamıştır. Kabil ve aşiretler arasında karşılıklı hayvan çalmak işleri vakit vakit baş gösterir, karşılıklı iyiniyetle meselelerin hal çaresi aranır.

Cehennem kapısından geçtim

(Baş tarafı 6 incide) llerde de, yolun bir tarafından diğer tarafına su geçirmek ve tarlaları sulamak maksadıyla yer sık sık bozulmuş, yer yer tumseller, bataklık sahalar meydana getirilmiştir. Bunlardan her biriyle karşılaştığımız zaman Hayri Güngör ağlayacak bir hale geliyordu. Bu kadar zahmetle yapılan ve bakılan yol, keyfi hâltalama hareketleri yüzünden yol halinden çıkıyor, mânialı bir koşu meydana haline geliyordu. Yer yer yolun hertürlü iz ve emareleri ortadan kayboluyordu. Bunu tekrar bulmak ve derelerin geçit yerini tayin etmek için yolu pek iyi bilmek lâzımdı.

Cehennem kokuları Uçurumun en tehlikeli kısmına yaklaştığımız zaman Hayri Güngör haber verdi: — Cehennem kapısına yaklaşıyoruz.

Artık karanlık basmıştı. Sarp kayaların arasında karşımıza çıkan ve bir kapağı benzeyen dar geçit yeri, cehennemlik bir tesir yaratıyordu. Fazla olarak, bu civarda bol kökürür var. Takım takım sıcak ve kükürtlü kaynaklar Zıp suyuyla karışıyor. Dağların muhtelif yerlerinde de kükürt cevherinin bir civarda yok olduğuna delâlet eden kokular, renkler ve teresüpler göze çarpıyor. Demek ki bugün dünya yüzünde çok aranan kökür, Hakkâri civarında bolca miktarda var. Fakat karanlıkta cehennem kapısını açtıktan sonra bu kökür kokuları insanın burnuna buralarda kökür bulunduğuna emaresi diye değil, doğrudan doğruya cehennemin kokusu gibi geliyor.

Hayri Güngör ılah etti: — (Cehennem kapısı) adını soforler takmışlardır. Çünkü yüz kilometreden fazla bir mesafede, uçurumları takip eden dar, virajlı ve mânialı yol, soforlerin görüşüne bir cehennem yolu gibi görünüyordu. Karşı taraftan bir vasıta gelince, iki taraftan birinin epeyce mesafe geri gitmesi ve pek nadir olan geniş yerlerden birini araması lâzım geliyor.

Dikkate lâik olan nokta şu ki jeep'ler için bile emin bir geçit sayılamayan bu dar ve arzalı yolun üzerinde on tonluk kamyonlar mekik dokuyor. Daha garibi, burası Türkiye'nin en emin yoludur. Bugüne kadar hiç bir kazaya sahne olmamıştır. Çünkü bu kadar yol yorgunluğundan sonra geçince, cehennemi gördükten sonra cennete kavuşmuş gibi olduk.

Hakkâri dağlarında insancıl aylar

(Baş tarafı 4 üncide) yor. Bu, soğutulmamıştır, fakat ayı akırmıyor, içmeğe devam ediyor. Nihayet sızıyor. Uzun zaman korku geçirmiş ve sinirleri gerilmiş olan aveli, nefesine hâkim olamıyor, taban casını çektiği gibi, sarjörde bulunan on iki merminin hepsini ayının kafasına sıkıyor...

Biz bu hikâyeyi duyduktan sonra sızmış kadeh arkadaşına ettiği musameleden dolayı avcıyı ayıpladık. Fakat onun yerinde bulunup da vahşet âleminin temsileiyle uzun zaman karşı karşıya kalsaydık, kim bilir, nasıl hareket ederdik?

Surata samar Hakkâriyi ziyaretimizden on gün kadar evvel şöyle bir hâdis olmuş. Çukurece postacı, katırını yollarından çekmek suretiyle posta naklederken, bir ayı ile karşılaşmış. Bunun üzerine her tarafı tir tir titremeğe başlamış.

Ayı, bu korkaklık haline kızmış olacak ki postacının yüzüne tükürmüştü, suratına da bir kaç şamar indirdikten sonra

açıyorlar ve talihe hiç bir pay bırakmamaya gayret ediyorlar.

Bir arıza

Yol uzayınca, macera seyahatinin keyfi sona geldi. Kendimi seyahatin heyecanına terk edecek ve bunun hazzını duyacak yerde karanlık alabildiğine devam eden yolculuğu kanıksadım ve Hakkâriyi hayalimde iple çekmeğe başladım. «Şu kadar kilometre kaldı, şu kadar saat sonra varacağız» diye hesap edip duruyordum. Bir de sonsuz virajlardan birini dönerken, ağır bir kamyonun yoldan kaydığını, arka tekerleklerinin uçurum üzerinde muallakta kaldığını, aksi istikamette gelen 3 motörlü vasıtanın yola sralandığını, önde de iki kamyonun tıkanmış yolun açılmasını beklediğini görmeyelim mi? «Yolda kaza olmuyor» diye göya nazarımız değmişti. İşte bir kaza manzarasıyla karşılaşıyorduk. Fakat soforler tedbirli hareket etmişler, virajda kaydıktan sonra bütün yükü indirmişlerdi. Yolun üzerine serilen yüklerin çoğu, inhisara ait içki ve tütün sandıklarıydı.

Bütün arabalardan ve kamyonlardan inenler de ortalığa dökülmüştü. Mükemmel mehtaplı bir geceydi. Zıp nehri ırmıkları akıyordu. Dağların manzarası lütfi. Fakat buna rağmen bütün geceyi tıkanmış yolun üzerinde geçirmek hiç de cazip görünmüyordu. Muka bil istikametten gelen jandarma otobüsleri, kayan kamyonu halatlarla bağladılar, halatlar defalarla koptuktan, nice zahmet çekildikten sonra kamyonu asılmış vaziyetten kurtardılar ve yola çektiler. Bunun üzerine eya elbirliğiyle kamyonu yükledi. Arkadan gelmiş olan vasıtaların hepsi geriledi, kurtulan kamyonun gerilemesi için yol verildi, sonra mukabil taraftan gelen kamyonlar geçti. Biz de tahmin ettiğimiz zamandan çok evvel yola düzeldük.

Bakir bir tabiat âleminde devam eden bu seyahat esnasında, takım hayvanlarla karşılaştık. Bunların einsinden ayı bir fıkrâ olarak bahsedeceğim.

Nihayet Hakkâriye varıp ken dimizi askerî klübün elektrikle aydınlatılmış salona girince, güler yüze karşılanınca, istifa uyandıran yiyecek şeylerle dolu bir sofranın başına akşam on buçukta bu kadar yol yorgunluğundan sonra geçince, cehennemi gördükten sonra cennete kavuşmuş gibi olduk.

Yine geçenlerde bir aveli, ayı yavrularıyla karşılaşmış. Bunun anası olan ayı, bir kayanın üstünde, epeyce uzak bir mesafede imiş. Yavrularının imdadına koşması gerektiğini ve çaresizlik içinde olduğunu görünce, pençelerini kafasına vurarak dövmüş ve acı acı feryat etmiş.

Şunu unutmamak lâzımdır ki âlet kullanmadığı bilen pek mahdut mahlûklardan biri sıfatıyla tabiat âleminde ayının insana çok yakınlığı ve benzerliği vardır. Ayı, iki ayağı üstüne kalkıp sopa kullanır, taş atar. Hatâ kocaman kaya parçalarını epeyce uzak mesafeye atacak bir kuvvette olduğu için taş atması tehlikeli olabilir.

Hakkâriden dönüşten sonra ayı hikâyelerini kime anlatmışsak, büyüük bir âlâka ve heyecanla karşılaştık. Hakkâriye tekrar gittiği, meşhur ayları daha yakından — çok yakından değil — görmeyi, sonra maceralarımızı size anlatmayı pek istiyoruz.

Yağmur ve Kar mevsimlerinde en azami emniyetle en fazla kilometre yapacak

ROAD LUG

modeli GOOD YEAR Lâstikleri gelmiştir.

GOOD-YEAR Fabrikasının imâl ettiği Kamyon lâstiklerinin muhtelif fiyatlı sekiz modeli mevcuttur. En ucuz lâstik az kilometre yaptığı için çok daha pahalıya mal olduğu bilhassa memleketimizde çok tecrübe edilmiştir. Kamyon lâstiği alırken işinize en uygun modeli intihap için tecrübeli mütehasssılarımızın fikrini alınız. GOOD-YEAR'in en yüksek kalitesi ve en pahalı olan ROAD LUG lâstiklerini tecrübe ederseniz bunların kilometre hesabıyla en ucuz lâstik olduklarını siz de takdir edeceksiniz.

DÜNYANIN HER BİR TARAFINDA GOODYEAR LÂSTİKLERİ İLE HER BİR MARKADAN FAZLA YÜK NAKLULUNDUĞU BİR HAKİKATTIR.

Memleketin her bir tarafındaki acentelerimizden ROAD LUG veya diğer modellerde GOOD-YEAR lâstiklerini arayınız.

Meçhul şehir: Hakkâriyi ziyaret

(Baş tarafı 5 incide) kadar. Bu bütçenin hemen yarısı, bir reis, bir muhasip, bir tahsilat, bir zabıta memuru ve bir tansifat amelesinden müteşkil belediye memur kadrosunun maaşlarını karşılıyor. Geri kalanın dört bin lirası, istikraz karşılığı olarak ödeniyor.

Bir belediyenin kesesi bu kadar fakir olursa o şehrin halini bir düşünün. Nitekim, Hakkârinin hiç olmazsa taştan cadde ve sokakları, elektrikli yoktur. Mevcut bir iki cadde tamamiyle topraklıdır. Gerçi Hakkârinin ihtiyacı ele alınmıştır. Mesele hidro — elektrik tesisi yapılmak üzere planlar hazırlanmıştır. 395 bin liraya mal olacak bu tesisatın karşılığı İl Bankası verecek ve bunun yarısı da yardım sayılacak. Su işi de bir esasa bağlan-

mış, fennî projesi hazırlanıyor. Kanısark, Gülteki isimli sular birleştirilerek şehre getirilecek ve insana da gelecek yıl başlanacak. Hâlen Hakkârinin her mahallesinde üstü örtülü pisuarlar var, şehrin su ihtiyacı bu pisuarların soğuk sularıyla karşılanıyor.

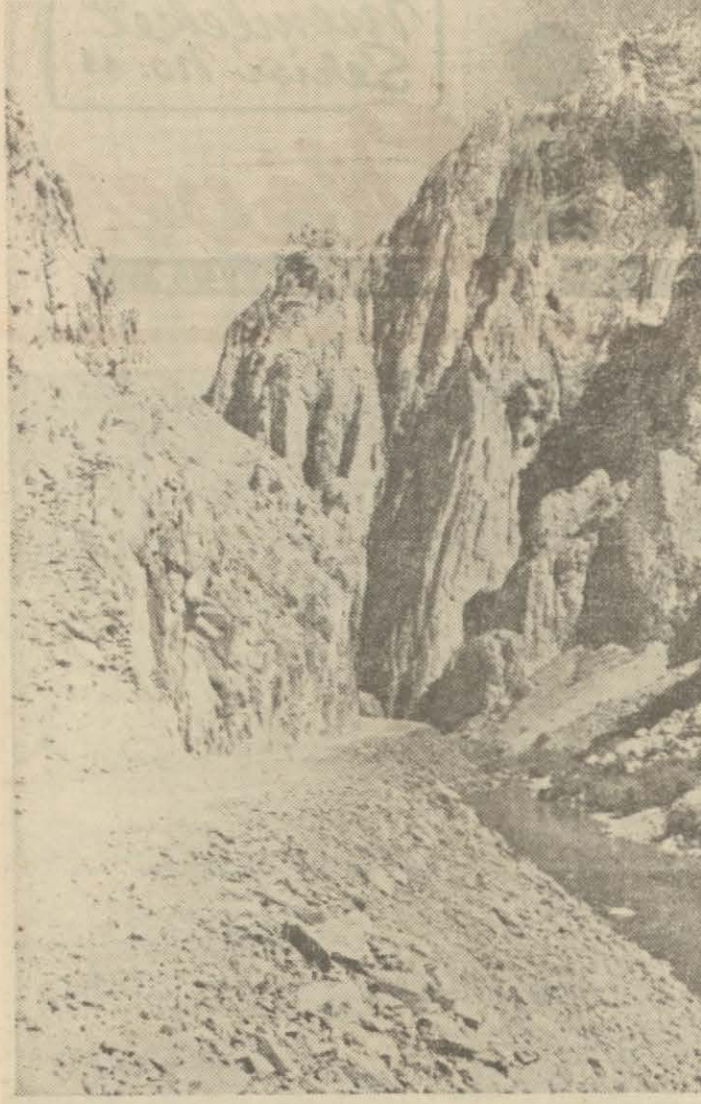
Şehrin imâr planı bu yıl yapılmış. Yeni bir vilâyet binası yapılmaktadır. Hükûmetçe ayrıca yedi tane de memur evi inşa edilmektedir. Bu sene, hususî inşaat olarak şehirde iki ev yapılmış. Belediyenin bir mezbahası var. Şehir içindeki dükkân adedi 2—3 tane dir. Başibos hayvanlar için belediye bir de cezaevi tesis etmiş.

Hakkâri belediyesine kayıtlı motörlü vasıta 2 kamyon ve bir posta Ceep'inden ibarettir. Şehir içinde dört tane de de-

ğirmen bulunuyor. Şehirde dişçi ve eczane yoktur. Hakkâride otel ve lokanta yoktur. Misafir kabul eden kahvehane, otel hizmetini görüyor. Belediye ilk fırsatta bir otel yaptırmaya karar vermiş. Belediye C. H. P. elindedir. Belediye reisi de Reşit Keskindir.

Biz birkaç satır ve resimlerle Hakkâri şehrinin tanıtıma çalıştık. Şehrin derinlerini uzun boylu anlatmaya kalkışsak Za ten Hakkâriye ait bu resimler, herseyi olduğu gibi ortaya koymuyor mu?

Hakkâri sür'atle elinden tutulup kalkındırılmaya muhtaçtır. En basit icaplarıyla şehir olmak vasfı ve haysiyetini Hakkâriye vermek lâzımdır.

Hakkâri yolunda sık sık görülen manzaralardan: İnsana korku veren dağlar, Zıp suyu ve uçurumlar.

Zoma hayatı

Hakkâri havalisine mahsus bu susiyetlerden biri de Zoma hayatıdır. Zoma, keçi kılı ve yünden örülen su geçmez çadır örtüsüdür. Bu çadır, ince direkler üzerine gerilerek altında barınılacak bir yer meydana getirilir. Bu çadır altı genişçe bir oda kadardır. İçinde mutfak ve yatacak yerler ayrılmıştır.

Hakkâri bölgesinde nehir boy larında, yaylalarda yer yer Zomalara rastlanır. Bu havalideki Kürtler umumiyetle Zomada yaşarlar. Şehirlerden yaylalara çıkanlar da Zoma kurarlar. Böyle bir Zomaya Hakkâri yo-

lu üzerinde. Cehennem Kapısı denilen yerin biraz kuzeyinde rastladık. Burada bir Kürt ailesi oturuyordu. Adeta 5—6 çadırdan müteşkil küçük bir köy. Keçi sürüsü Zomaların her men yanında istirahat etmiş.

Birkaç kadın bu sürü içinde doluşarak süt sağıyordu. Her çadırın yanında, eğri üzerinden alınmış, istirahat eden bir at vardı. Kadınların bir kısmı dereden su taşıyor, bir kısmı da odun ateşinde yemek pişiriyordu.

Ellerimizde fotoğraf makinesi (Devamı 8 incide)

Hakkâri yaylalarında hayat ekseriya Zoma denen çadırlarda geçer.

Hakkâri valisi, Amerikan elçiliğinden Mr. Wagner Vatan ekibi ile Hakkâride.

Sarkta jandarma alaylarımız

Bir zamanlar memleketin bir çok yerlerinin köy muhitlerinde ve bilhassa şark vilâyetlerinde jandarmamızın kötü bir şöhreti vardı. Bunun mânâsı, bütün jandarma mensuplarının halka fena muamele etmeleri değildi. Jandarmada tam bir feragat ve fedakârlık la, hayatını istihkak suretile çalışan çok kıymetli ve seçme unsurlar daima vardı. Fakat ve zifasını suistimal eden ve halkın ırz, namus, can ve malını muhafaza vazifesini âdetâ tersine almayan bir kısım kötülerin fena şöhreti, kıymetli unsurların hizmetlerini unutturuyordu.

Bugün şark vilâyetlerinde seyahat eden bir yolcu, jandarmamızın eskisinden çok başka bir mevkide, görüyor ve bilhassa seyyar jandarma alaylarının sevk ve idare tarzı karşısında iftihar duyuyor. Seyyar alaylar, her türlü motorlu vasıtalarla sahîptir, alay ve tabur karargâhları modern bir şekil-

de kurulmuştur. Jandarmayı islah bakımından alınan tedbirler, az zaman içinde iyi neticeler vermiştir. Fakat bunlar, daha ziyade seyyar alaylarla alakalıdır. Bütün jandar-

ma teşkilâtını motorlu vasıtalarla teçhiz etmek ve bunu devamlı bir meslek haline koyabilmek ve mensuplarını geçindirmek bakımından yapılacak pek çok şey vardır.

Hakkârinin nüfusu

Hakkâri, nüfusu en az olan vilâyetimizdir. Burada ancak 44,204 vatandaş yaşar ki 9,641 kilometre murabbî toprağa dağılan bu kadar insan, orta derecede bir tek şehrin nüfusu kadardır Hakkâride kilometre murabbî başına beş kişi düşer. Vilâyetin merkezi olan Çölemerikde 1927 de ancak 801 kişi yaşarken, bu miktar da 1935 de 1,562, 1940 da 1821, 1945 de 2,145 ve 1950 de 2,664 derecesine varmıştır.

Vilâyetin nüfusu şehir ve köylerle şöyle bölünür:		
Schirlerde	Köylerde	
Çölemerik	2,664	11,809
Beytüşşebap	1,061	15,952
Semdinli	392	3,973
Yüksekova	1,112	7,241
Yekûn	5,229	38,975

Hakkârinin istihsal hayatı nasıldır?

(Baş tarafı 7 içinde)
BAL MEMLEKETİ
Hakkâride yaz çok kısadır. Dağ vaziyetleri hububatın kısa zamanda olgunlaşmasına mânidir. Yaz ekiminin hasat edilmesine vakit kalmaz. Kar daha evvel basar. Mahsul karın altında bozulmaz. İlkbaharda hasadı yapılır. Bu kadar zahmetle yetiştirilen hububata iki yıl evvel çekirge saldırır.

miş, önu alınmıştır. Bu sene arıza görülmemiştir.

Yetiştirilen hububatla vilâyet, harice pek muhtaç olmada geçinir. Halkın bir kısmı darı yer. Gıdasını çoğunlukla ve bir nevi ot karıştırılmış peynirle tamamlar. Otlu peynire alışıyan beğenirler. Yakın vakitlerde kadar sebze yemek ihtiyacını peynirde otlarla karşılar. Otlu peynire alışmayan memurlar, peynirlerini hususi olarak ısmarlarlar.

Yolların açılması üzerine sebze ihtiyadını yayılmağa başlamıştır. Çukurca bucağı gibi sebze bol olan yerler vardır. Kışın sebze tedariki Hakkâride memurların baş dâvasıdır. Mühnat yerde iyi meyve yetişiyor. Hakkâride pek iyi meyve olmamakla beraber tıy-süz seftali ve armut çoktur. Ağaçlardan çoğu asızdır. asıya başlanmıştır. Bazı köylerde bağlara da tesadüf edilir.

Aricilik, Hakkârinin belli başlı bir geçim vasıtası olmak istidadındadır. Şimdiden Hakkâri bir bal memleketi sayılabilir. hele yıl vaziyeti islah edilir ve istihlak piyasaları ile münasebet kurulursa, balcılık pek çok ileri gidebilecektir.

Hakkâride Hayat Pahalılığı

Hakkâri mintakasında muntazam yollar olmayışı münakaale imkânlarını sifira indirmiştir. Yol olmaması nakliye fiyatlarına büyük tesir yapmıştır. Van — Hakkâri arasında işleyen bir iki kamyon bu vilâyetin gıda ihtiyaçlarını temine çalışır. Fakat bu noksan ve güç şartlar altında yapılan nakliyat, senenin ancak birkaç ayına inhisar eder. Bu yüzden Hakkâride geçim güç ve hayat pahalıdır.

Hakkâride bazı maddelerin fiyatlarını tesbit ettik. Bunları ve riyoruz:

Ekmeke	Kilosu	58 Krş.
Pirinç	» 160 »	
Otlu peynir	» 100 »	
Tulum Yağı	» 400 »	
Seker	» 240 »	
Toz Şeker	Yoktur	
Gazyağı	» 200 »	
Soda	» 250 »	
Yeşil Sabun	» 250 »	
Beyaz Sabun	» 300 »	
Şehriye	» 200 »	
Patlıcan	» 75 »	
Biber	» 80 »	
Domates	» 25 »	
(En ucuz zamanda)		
Kahve	» 1200 »	

Hakkâriden isimler

Vali: Fâzıl Kaftanoğlu
Hukuk İşleri Müdürü: (Açık)
Defterdar: (Açık) V. Burhanettin Baykan
Belediye Reisi: Raşit Keskin
Millî Eğitim Müdürü: Mustafa Onacak
Bayındırlık Müdürü: Ali Naci Yücel
Sağlık ve Sosyal Yardım Md.: Hilmi Arsan
Tarım Müdürü: Osman Sedat Demirtaş
Veteriner Müdürü: (Boş)
Nüfus Müdürü: Eşref Erdoğan
Özel İdare Müdürü: (Boş)
İl Jandarma Kumandanı: Baki Çetin
Emniyet Müdürü V.: Ali Nazmi Katıöz
Posta Telgraf Telefon Müdürü: Sait Yılmaz
Tapu Sicil Memuru: Selim Seloğlu
Tekel Memuru: Enver Gümrük Bölge Amir: (Boş)

V. Zekâi Lüleci
Ziraat Bankası Müdürü: (Boş) V. Ömer
Ortaokul Müdürü: Osman Gündüz
İLÇELER:
Yüksekova Kaymakamı: Şefik Gürpınarlı
Beytüşşebap Kaymakamı: (Boş) Vekill Nazmi Erdoğan
Semdinli Kaymakamı: (Boş) Vekili Rıza Taner.

PARTİ BAŞKANLARI:
Demokrat Parti Başkanı: Sayit Korkmaz
Cumhuriyet Halk Partisi Başkanı: Mehmet Çallı.

ADLİYE:
Ağır Ceza Reisi: İrfan Öztürk
Savet: Necdet Akkan
Ceza Hâkimi: Abbas Günsey
Hukuk Hâkimi: Ziya Yazgan.
Yargıç Yardımcısı: M. Kemal Ünün
Yargıç Yardımcısı: Refit Şevket Esen.

20 sene evvelki Hakkâriden intibalar

(Baş tarafı 9 uncuda)
tiği kanaatindeyim. Hakikaten oradaki çocuklarımız için bilhassa yatılı imektepler tesisini ileri sürdüm. Bu fikrimde Askerlik şube reisi olan Kaymakam maruf askeri muharrir (Vahi) Bey de sonraki bir hasbihalimde muvafık bulmuştu. Nitekim orada şimdi bir orta mektep bile açılmış. Hele Vanda bir üniversite açılması kararı yirmi iki sene evvelki düşüncelerimizi isbat etmiştir. Çünkü o halk ile sarfünahiv ve edebiyat ve tarih birliğimiz neticesi bu yolda din ve dil birliğini de doğuruyordu. Şark vilâyetlerimizdeki arızlı hâdiseleri kökünden yıkmaya bu şartlar dahilinde inanamakla muvaffak olabiliriz. Küçük görmeli ki kadim medeniyetin bir safhası da Çölemerik merkezine bir saat mesafede bir Köçanis köyü vardır ki Nasturilerin ruhani merkezleri idi. Sonra biz o isme Meclisi Umumi Vilâyet kararıyla Kocamiş koyduk ki artık din birliğine dayanan ve dil birliğine yol açan Türk islahatçılığının orada yeni vahdetini görmekteyiz. Gerçi orası geniş ziraat istihsal mintakası değildir fakat eski Gevar şimdi Yüksekova kazasına ovası Zap nehrinden sulanmasıyla geniş bir ambar, bir zahire yatağı olur. Çölemerik'in karşısında ismi gibi hakikaten mahrut Sümbüldâğı ve maveraları havanın ciyadet tesiriyle olacak ki hayvan yetiştirmeğe çok müsaittir. Ne garip tesadüftür ki bir asır evvelisine kadar dedemin babası Leskofçalı Vezir İsmail Hakkî Paşa da burada ve Vanda vali idi. İbnilemin Mahmut Kemal büyük amcamızın divan şûr ki tabında bu hatırayı nakleder. Bu mintaka halkını sevmek ve kendimizi sevdirmek ruhi rabatları mutlaka artırır. Bir hatıra da ilâve edeyim. İzmirin işgali üzerine Kuvayı Milliye'nin ilk günlerinde Akhisar cep besinde tanıştığım mintaka kumandan vekili Erenköylü Yüzbaşısı Şükrü Bey ki (şimdi Amerikadaki tedavisine dua ettiğimiz Orgeneral Şükrü Kanatlı) ile tekrar ve on sene sonra gene bu mintakada buluşmuş oluyorduk. Yüksek makamların tensibiyle (bu kıymetli asker ki o vakit binbaşısı idi) Beytüşşebap kazasında Hilâl köyünde vatana sadık halkın başına musallat olan bir sergerdenin tedibine memur edildik. Oraya gitmek için Çölemerikten geçecektik yetişemedik. Gece Zap

nehrinin vâdisinde bir çadır kurduk. Şükrü Kanatlı'nın hatıralarını tahrike başladım. Anzavur isyanında göğüs germiş olan bu güzide asker bana bu hadirelerin karşılığı sebeplerini tahlil etti. Anzavur hâdisesinin saraydan kopan ikbal hirsından buradakinin dahi harici sebepler ne olursa olsun uzak mazinin bile mühim bıraktığı idaresizliğinde buluyor. Ankara merkezinden yapılan bir tayinle son Halife Abdülmecit Efendinin yaverliğindeki hatıraları da buna lâhika teşkil ediyordu.

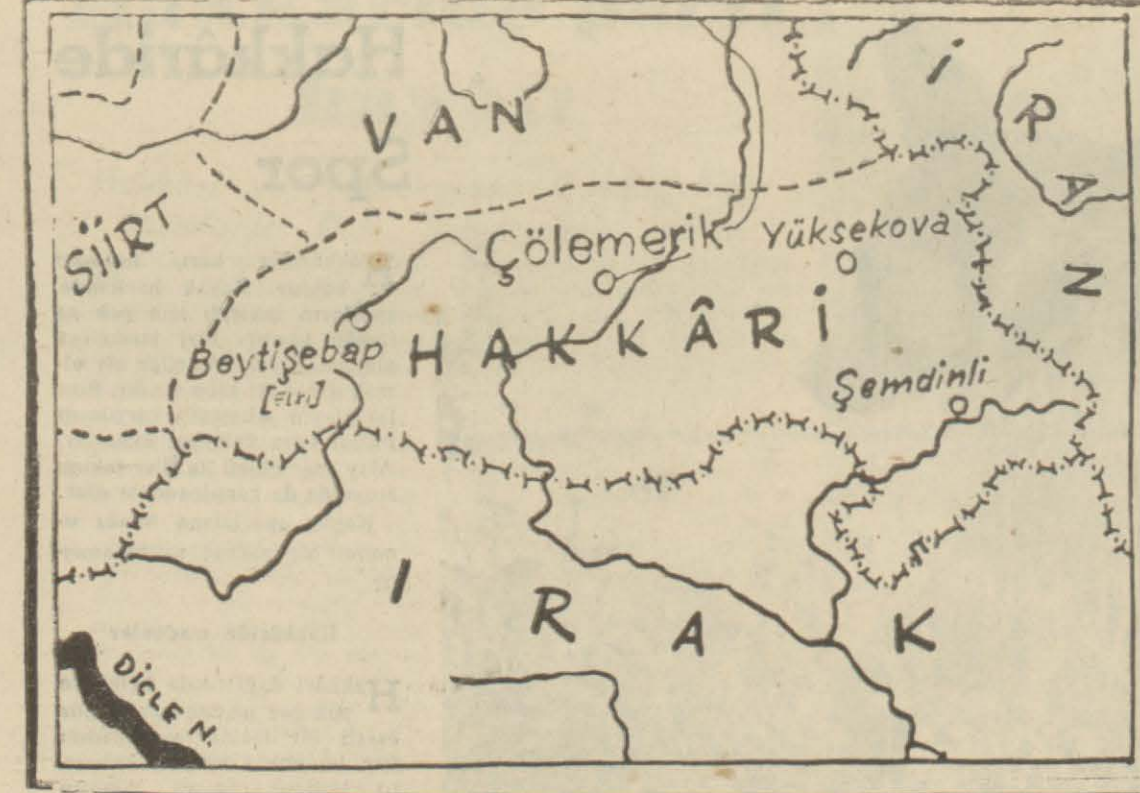
Hakikaten benim oralarındaki vazifem esnasında meşhur bir İsmail Simiko da vardı ki Irak - İran - Türkiye hududunun tam ucunda bir karargâh kurmuş duruyordu. Hâdiselerin din ve vatan kardeşliği içinde açtığı ve açacağı yaraları görmüş ve hükmete kucak açmıştı. Nitekim Rumiye şehit edilen bu cengâver insanın oğlu Hüsnüvi, gönderdiğimiz vasıtalarla o taraflardan kaçırması ve tahsil için Edirneye göndermiştik. Bu rabatlar neyi göstermiş ve gösterectir. (Birlik, beraberlik) değil mi. Bir müddet sonra İbrahim Tali Bey heyeti ile Çölemerik'e geldiler. Bütün lüzumlu mevzular üzerinde mutabık kalmıştık. İşte gene o gece Tali Beyden 19 mayıs 1919 da ilk defa Atatürk'ün Bandırma vapurıyla Samsuna nasil çıktıklarını dinledik. İşte bugün kapitülasyonuz, meşhur Düyunu Umumiyesiz vatanımızın hür ve mavi ufuklarının üstünde uçan tayyarelerimizin kanatları altında istiklâl havasını ciğerlerimize aktırken ve ve ciyadeti havanın da tesiriyle olacak ki zeki ve tendürüst ve kıymetli bu şark vilâyetleri halkımızı yeni şimendifer ve ırfan ocaklarıyla mes'ut olmaları candan dilemeştir. Onları vahdetimizin tam özü olarak selamlamak da borçtur.

Bir düzeltme

Amasya ilâvemizin orta sayfasında ismi geçen Aynalı Mağara üzerindeki yazının mânâsı itibarıyla bir yanlışlık olmuştur.

Meşhurdaki yazı Yunanca olup Türk harfleriyle tarzı telâf fuzu (Arhierevs) tir. Mânâsı, (Ruhani Reis) olup İris ve İrisin büyük babası gibi mânâ ile alakası yoktur.

Bu şekilde düzeltilir özür dileriz.

Hakkârinin tarihçesi

Yazan :

Feridun Fâzıl
TÜLBENTÇİ

Doğudan İran, cenuptan Irak devletleri, Batıdan Siirt ve Simalden Van vilâyetleri ile çevrilmiş olan Hakkâri, Doğu Anadolu'nun vasatı olarak en yüksek ve en arızlı bir muntakasıdır. Dör bin metreye kadar yükselen dağlara çok yayılmış ve kar düşer, sular, bu arızalı bölgede derin ve korkunç vadiler açarlar. Bilhassa Çölemerik'e göre, Zap suyunun derinliği bin metreye kadar iner. Profesör Darkot'a göre, memleketin adı vaktiyle Van gölü cenebunda, kimsenin doğru uzanan sahatında yerleşmiş Hakkâri kabilesinin ismidir. Streack te aynı mütalâdadır. Arap coğrafya ve tarihlerinde buraya Hakkâriye denilmektedir. Müverrih Hammer, Hakkâri'yi aşiretler arasında saydıktan sonra, bu aşiretlerin bir kısmının bulundukları memleketlerin isimlerini aldıklarını yazmaktadır. Hakkâri'ler, arazilerinin dağılık ve zaptı çok müşkül olmasından istifade ederek uzun müddet müstakil yaşamışlardır. Aşiret reisi mutlak bir hükümdar olarak tanınmıştır.

Hakkâri vilâyetinin idare merkezi Çölemeriktir. Büyük Zap ırmağının sağ sahiline üç kilometre kadar mesafede vadiye doğru inen yamaclar üzerinde kurulmuştur. Motorlu vasıtaların geçişine elverişli yolları bulunmadığından Hakkârinin diğer kasabaları gibi dışarı ile olan teması pek azdır. İklimi kışın sert, yazları fazla sıcaktır. Çölemerik'in de adını bir aşiretten aldığı rivayet edilir. Süryaniler buraya Güllamak adını vermişlerdir. İtiraf etmek lâzımdır ki Hakkâri hakkında bilgilerin pek azdır. Semsettin Sami Bey de dahil olduğu halde birçok müverrihlerimizin Hakkârinin tarihçesini meskût geçmişlerdir. Güney doğu Anadolu hakkındaki resimli bir eser hazırlamış olan müzga birinci umumî ihtisariyette de aynı sübütü ihtisariyette. Bize eksik de olsa Hakkâri hakkında meşhûr veren yegâne vaz. Profesör Darkot'un İslâm Ansiklopedisindeki kısa bendidir.

Musul Atabeylerinin birincisi olan İsmailaddin Zencî Hakkâri'leri hüküm altına almak istemiş, simla doğru yürümüş, birçok kaleleri zaptet-

beylikleri devlet otoritesi altına sokmak kararı verildiği zaman Hakkâriye de askeri birlikler gönderilmiş ve burada mülki teşkilât kurulmuştur. Erzurum vilâyetine bağlı bir sancak halini almış ve 1876 da vilâyet olmuştur. On iki yıl sonra tekrar sancak haline getirilmiş ve bu sefer Vana bağlanmıştır.

Birinci cihan harbinde Moskof istilasına uğrayan Hakkâri, 15 mayıs 1919 da kurtulmuş tur. Cumhuriyet devrinde bir müddet için vilâyet olmuş, bilâhare tekrar Vana raptedilmiştir. 1935 de ise yeniden vilâyet olmuştur.

Yolsuzluk yüzünden kış aylarında haricî âdetâ temas ve münasebeti kesilen Hakkâri, büyük himmet beklemektedir.

Hakkârinin Ziraat Bankası

Hakkâri bir vilâyet merkezi olduğu halde burada Ziraat Bankası 1948 kasım ayında kurulmuştur. Kazalarda henüz banka şube veya ajanısı yoktur. Ziraat krediler 75,000 lira içindedir. Şimdilik kazalara memur göndermek suretile ihtiyaçlarının karşılanmasına çalışılıyor. Kazalardan çoğuna yol yoktur. Memurlar atla gidip geliyor.

Hakkârinin istihsal hayatı, ziraatten ziyade hayvancılık içindedir. Köylü, ancak hayvanlarını sattıktan sonra borcunu ödüyor. Yüksekova haric olmak üzere Hakkâriye henüz traktörler girmemiştir. Oradaki traktörler de bir, ikiden ibarettir.

Halk, Banka ile çalışmaya yeni alışıyor. Ticari kredi yekünü yakın zamanlara kadar 10,000 liren şimdî subeye salâ ihiti hududu 25,000 liraya çıkmıştır. Fakat senenin büyük kısmında müsbet kredi ihtiyacı 15,000 lirayı aşmıştır.

Tasarruf mevduatı ile ticari mevduatın yekünü 40 ile 50 bin lira arasındadır. Hakkâri Ziraat Bankasının başlıca vazifesi, resmî dairelerin veznedarlığıdır. Banka âme himmeti hesabına burada zararlı çalış-

Hakkârinin coğrafi durumu

Hakkâri, yurdumuzun güney doğusunda bir yandan İran, bir yandan da Irak ile hudut teşkil eden çıkıntı üzerinde kurulmuş bir vilâyetimizdir. Kuzeyden Van, batıdan Siirt, doğudan İran, güneyden Irak ile çevrilidir.

Arazi umumiyetle çok sarp ve kayalıktır. Cilo (4168), Karadağ, Koçiran ve Mordag silsileleri arazinin başlıca arızalarını teşkil eder. Hakkâri merkezi Cilo, Karadağ ve Sümbül dağı ile çevrili 1600 rakımlı bir yayladır. Zap suyu derin bir vâdi halinde şehrin altından geçer. Bu vâdi 70 kilometre uzunluğunda olup yaz kış devamlı akan Zap'ın suyu buraya hayatıyet verir. Buna rağmen Zap vâdisi çok çukur ve etrafı yüksek dağ sıralarıyla kapalı ol-

duğu için yazları çok sıcak yapar. Bu yüzden buraya Cehennem vâdisi de derler.

Eylülden itibaren Hakkâri bölgesinde yağmurlar başlar. Ekimden itibaren de kış bastırır ve bundan sonra ağustos kadar her taraf karlarla örtülür kalır. Karadağ, senenin yalnız iki ayında geçit verir. Su hûnet —30 e kadar düşer. Yazları (2 ay) baharlar karışık geçer ve yayla kısmında fazla sıcak olmaz.

Hiç bir muntazam yolun geçmediği bu dağılık bölgede nüfus gayet seyrekir.

Hakkâri bölümü doğunun en dağlık, en yüksek ve nüfusu en az olan kısmıdır.

Zap vâdisi: Yazları çok sıcak olan bu vâdiye Cehennem Vâdisi de denir.

Hakkâride hususî idare

Hakkârinin mahalleleriyle beraber 347 köyü, 133 de muhtarlığı vardır. Köylerden yalnız ellisine köy kanununun tatbiki mümkün oluyor.

Hususî idarenin geliri 150 bin kûsur liradır. Bunun çoğu maaşlara gider. Yol, ziraat, sağlık işlerine tahsis edilebilen paralar, ancak sembolik miktarlar teşkil eder.

Vilâyet yolları, yol faaliyetleri sulama işleri ve köy sularında merkezden gelen yardıma dayanılıyor. İlçelere yolsız.

Şimdiki halde yollar senenin yarından fazla bir kısmında karla örtülü kaldığı için faaliyet mevsimi kısadır. Yolların islahı ve açık tutulması mümkün oluncu vaziyet değişecektir.

Hakkâride meyveciliği ilerletmek yolunda gayretler başlanmıştır. 25 köyde içme suyu üzerinde çalışmalar vardır.

İhale edilmiştir. Geçen sene Yüksekova ilk defa olara jip ile gitmek nasip olmuştur. Beytüşşebap yolu, ve Yüksekova'dan Semdinliye giden yola Nafia faaliyetlerine dahil. Kapan denilen dar kısımla genişliyor. Kaza ihtimalleri azalıyor.

Hakkâri ile Çukurca arasında Dize ve Geymen köprüleri yapılmıştır. Yirmi kadar köyü falandırılacak yol ve köprüler üzerinde çalışılıyor. Bunlardan bir kısmı, ancak hayvanlarla gidilebilen, dağ yolları üzerinde seyahati kolaylaştıracak ve seyrüsefer emniyetini arttıracak bir mahiyet taşıyor.

SU İŞLERİ

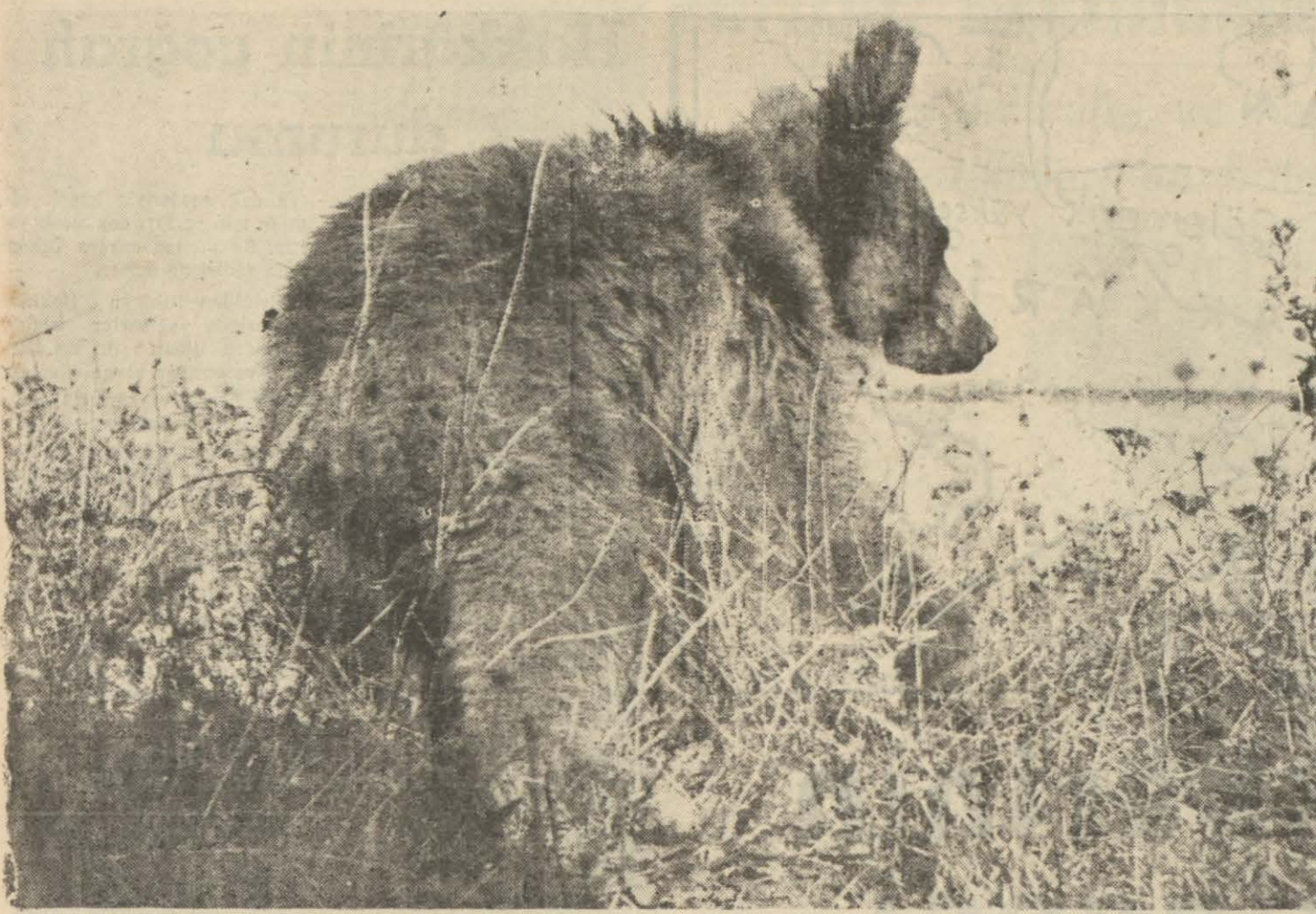
Yüksekova'da Birdekde 14 bin lira sarfetmek suretile on iki köye sulama imkânları verilmiştir. 25 köyde içme suyu üzerinde çalışmalar vardır.

HER NEVİ OTOTİPİ-TİRE VE RENKLİ KLİŞE İÇİN

VATAN

KLİŞE ATÖLYESİNE MÜRACAAT EDİNİZ İ.

Tel: 24207 Klise Servisi

Hakkâri dağlarında sürü halinde ayılar dolaşır. Çok defa zararsız olan bu hayvanlara dair bir çok hikâyeler ve vak'alar vardır.

Hakkâride Spor

Hakkârinin karı, fırtınası boldur. Kayak haricinde sporların inkişafı için pek az imkân vardır. Biri jandarma alayına, diğeri gençliğe ait olmak üzere iki klüp vardır. Bunlar alayın sahasında karşılaşıp futbol veya voleybol oynarlar. Alay spor klübü ile iller takımı arasında da karşılaşmalar olur.

Kayak sporlarına henüz umumi bir rağbet nyanmamıştır.

Hakkâride madenler

Hakkâri dağlarında belki de pek çok maden var, henüz esaslı bir tetkik yapılmadığı için bu nokta meçhul kalmıştır. Maden aramaya mensup Enver Altınlı vilâyette bir dolama yapmış, fakat tınyit ve kökürt haricinde bir emareye tesadüf etmemiştir. Buralarda çok kökürt bulunduğunu belli eden emareler, yollardan geçip geçenlerin bile dikkatini çekecek kadar çoktur.

Bu ayılara yabani demek o kadar güç ki... Bazan yola kadar bile iner insanlara sokulurlar.

Hakkâri, avcılarının Cenneti

Hakkâri dağları, avcılar he-sabına bir cennet manzara-sını gösteriyor. Eğer ekibi-mizin içinde avcı, elimizde silâh olsaydı, Hakkâriye gider-ken ve gelirken, otomobilin penceresinden arabalar dolusu av vurmak mümkündür.

Kekliklerin yüzlerce-sini, bin lercesini yolumuzun üstünde gördük. Hoş bir eda ile sekip gidiyor veya uçuşuyor, arabalar geçti diye hiç telâş eseri göstermiyorlardı. Galiba asıl düşman diye insanları değil, bu civarda pek bol olan şahin-leri tanıyorlar.

Dağlardaki ayıların hikâye-sini başka bir sütunda anlat-tık. Bunlardan bir tanesi, yol-un üstünde bekliyordu. Oto-mobilleri görünce kaçtı.

Adım başına tilkiler, çakal-lar, tavşanlar yolumuzdan geç-ti. Akşam karanlıkta otomo-

bilin ışık sahasında bir hayvan göründü. Bunun ne olduğunu anlamak için otomobili çalılık-lara doğru çevirdik. Bir de ne görelim? Her çalının dibinde bir kurt... Karşımızda kalbaba-lık bir kurt sürüsü duruyor. Ürpere-dik ve burada yaya ola-rak veya hayvanla doluşmanın davet edeceği âkibeti düşün-dük.

Mola verdiğimiz bir noktada kulâğı kesik bir köpeğe rast-geldik. Bir koyun sürüsünü müdafaa için bir kurt sürüsü-le pençeleştirmişti. Kulâğın ' bir parçasının ısırıldığına, kahr-a-man bir köpek olduğunu anlat-tılar.

Macera meraklısı bir avcı i-seniz sizi Hakkâri dağlarında bol bol heyecan bekliyor. Ya-bancı memlekette de bu hal duyulsa, Hakkâriye elbette av-cı akını başlar.

20 sene evvelki Hakkâriden intibalar

Yazan: REŞAT BEYATLI

(Emekli Kaza Kaymakamı)

[Reşat Beyatlı, idare hayatın da yurdun muhtelif yerlerinde 32 yıl fiili hizmet görmüş, bir-çok kaymakamlıklarda ve vali vekilliği ile 3 üncü umum mü-fettişlik muavinliği gibi vazife-felerde bulunmuştur. Bu arada Hakkâride bir buçuk yıl vali vekilliği de yapmıştır. Reşat Beyatlı, bu yazısında 22 yıl ev-velki Hakkâri ve doğunun gö-rünüşü hakkındaki hatıralarını nakletmektedir.]

Vatan gazetesinin semereli ve mütemmim neşriyatını da gözönünde tutmak herkes için bir zevk haline gelmiştir. Çün-kü meçhulleri malûm haline getirmek dinimizin (İlmi ara-mak için Çine bile gidiniz) dü-şüriyle beraber muasır mede-niyyetin başlıca bir gayesi de-ğildir. Hele son zamanda bir lâhika olarak memleketi tanı-mak için Vatan gazetesi irfan alisesinin nasıl derin ve büyük gayret ve himmet sarfettiğini son neşrettiği tarihi ilâve ki-simleriyle gözlerimizi yeniden tezyin ve gönüllerimizi teniş etmektedir. Bu emelin başında İstiklâl Harbinin ilk doğduğu günlerde Kütahya şehrindeki menfasından yakından tanış-tım ve sonra da pek hazin bir idare devrinin neticesi Malta menfasına da sürüklenen Ah-met Emin Beyin gene derin bir ilim aşkına bağlı bulun-u-yor. Dünya âlemini samil bir lisan bilgisıyla de merhale mer-hale gezip tozmuş olan muasır Evliya Çelebimizi bizim son telgraf direği Hakkâri munta-kasında da dolamış görüyö-rüz. Kendilerine gösterdiğim bazı vesâik üzerine de bu muntaka hakkında bazı kısım hâti-ralarımı kısaca nakledeyim.

Bilirdiği gibi Hakkâri min-takası akvamı kadimeden Nas-turi ve kısmen Süryanilerin yer tuttuğu ve İskenderikebir ve Dâra'nın ve muhaciri akvamın geçit yerleri olduğu ve 1514 senesinde Çaldıran seferinde Hecibihîşt müellifi meşhur İdrisi Bitlisî'nin Yavuz Sultan Selime ilithak ettirdiği Osman-lı ülkesidir. Hakkâri kelime-sinde farşca bir mefhum sezil-mektedir. Fakat lügavî mana-sının neye delâlet ettiği belli olmuyor. Bazı şehirlerin isim-lerindeki değişmelerde olduğu gibi: Kamusülâlâm'da muhtasar bir mülûmat vermektedir.

1929 senesinde İzmirin Ke-malpaşa kazası kaymakamı iken o mintakadaki Şemdinyan kay-

makamlığına tayin edilmişim. Birçok arkadaşlar da bu mintaka-lara tayin edilmişlerdi. O va-kit hükümet bu mintakada gö-rülen bazı nabeca hareketlerin sebeplerini ararken haklı ve müstemir bir islahat ve vah-dete matuf bir karar almıştı. O mintakada ve Diyarbakırda Umum Müfettişlik Asayış mu-avinliğinde devam eden üç sene-lik meraklı ve vazifeli tetkika-tımızı burada tafsile imkân yok. Fakat bir kısım hatıracık-ları bu kısa yazımın içine alabileyim: Oraya varışımızda Şemdinan'ın mültekasında ve Irak kısmında yaşayan Barzan şeyhi Ahmet namında fodalite devrinin sergerdesi ki bugün oğlu Mustafa da maalesef ko-münistlere âlet olan, kardeş kanı dökmekten çekinmeyen bir bedmayenin tesiriyle ma-sum halk derin bir ıstıraba düşmüştü. İşte Oramar hâdis-e-sinde hizmetleri görülen Hir-vatalı Kerim, Oramarlı Ferhan ve Meclisi Umumi azası Casım Sait ve şimdiki milletvekili ho-ca Selim gibi zevatın burada isimlerini zikretmek ahlâk bor-cudur. Gene tâ Kuvayı Milliye-nin ilk günlerinde hep ber-a-ber Akhisarda ve Yayaköy min takasında çalıştığımız o vakitki Yüzbaşı Zeki Doğan Bey ki şimdi (Hava Kuvvetleri Ku-mandanlığından emekli Orge-nel Zeki Doğan Bey) de tay-yaresiyle bize rabitasını sağla-makta idi. Bu Oramar hâdis-e-sinin kapatılması üzerine Da-hiliye Vekâleti kararıyla Hak-kâri Vali vekâletine tayin edil-dim. Anladım ki mazinin bura-ya nüfuz etmeyen idaresi bu masum halkı servet toplamakla meşgul muayen aşiret reisleri-nin esircesine köleliğine terket-miştir.

Bu cümdü ruhlu halk bizden mütevazın bir adalet mesele-si bekliyormuş. Nitekim bu va-zifede iken Vana gelen ve gü-zide bir devlet adamı olan Mü-fettiş Umumi merhum İbrahim Tali Beyin acele emirleriyle bir gün Van vilâyetinden gön-derilen bir otomobile büyük içtimaa gitmiş ve sorulan sual-ler arasında bu şark mintakası için şu fikrayı naklettim: (Mak-buzuz tahsildarı, jandarma dı-p çığını kaldırdığımız gün nabeca hareketler duracaktır.) Kadri Paşanın da hazır olduğu bu he-yet içtimanda söylediğim bu sözlerin çekici bir tesir bırak-(Devamı 10 üncüde)

Vatan ekibi Hakkâride partililerle

Hakkârinin kazaları ŞEMDİNLİ

Hakkâriye bağlı Şemdinli (es-ki adı Şemdinan) ilçesinin merkezi Navşardır. Kasaba, İ-ran sınırından 15. Suriye sın-ırından 14 kilometre uzakta o-lup güney - doğu hududumu-zun çıkıntı yaptığı yerdedir.

Dicle nehrine dökülen Büyük Zap suyunun kollarından Şem-dinan suyu Şemdinliden geçer.

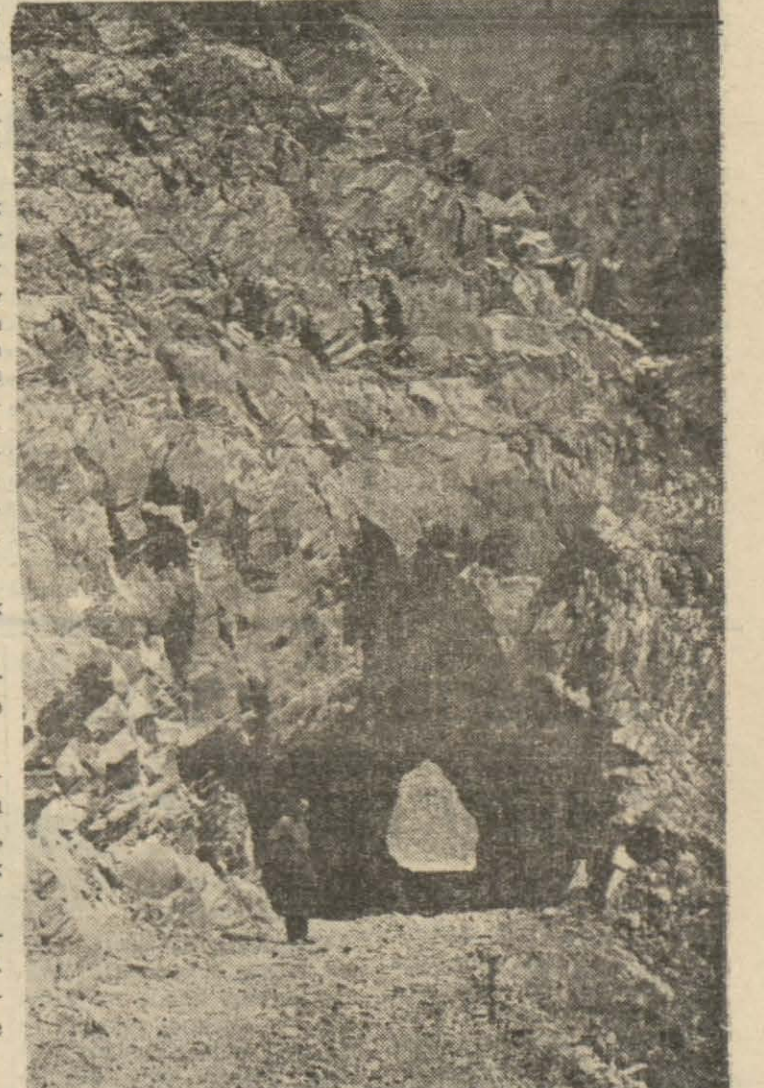
Kasabanın uzak ve yakın cev-resiyle irtibat sağlayan intizam-lı yolları yoktur. Bu bakımdan Şemdinli yurdun en mahrum ve fakir yerlerinden biridir. Hâlen nakliyat hayvanlarla ya-pılmaktadır. İlk motorlu vası-ta Şemdinliye geçen yıl gide-bilmiştir. Bu da vilâyete gön-derilen Ceep arabası olmuş-tur.

Şemdinlinin denizden yüksek-liği 1400 metredir.

Kasabada üç mahalle 30 ha-ne vardır. (Nüfusu ayrı bir tab-loda gösterilmiştir.)

Kasabanın iktisadi ve sos-yal durumu çok geridir. Bazı yerlerde buğday, arpa, çeltik, tütün ve nohut yetişir. Bir mik-dar hayvancılık yapılır.

Belediye ve bayındırlıkla a-lâkalı hiç bir faaliyet yoktur. Aydınlatma için petrol kulla-nılmaktadır. Yılda 100 teneke petrol istihlâk edilmektedir.

Hakkâriye iyi kötü bir yol yapmak için tabiatla böyle mücadele edilmiştir. Yalçın kayalar bu şekilde delinerek bir yastıya zor geçebilecekli tüneller açılmıştır. Yolu bir yanı uçurumdur.

Beytüşşebab Yüksekova

Hakkârinin 80 kilometre ba-tısında dağlık arazide mah-rumiyet içinde yüzen bir kasa-badır. Bunu da etrafı ve mer-kez ile irtibatını temin eden yolu yoktur. Mevcut vollar pa-tikadır. Denizden irtifa 1650 metredir.

Kasaba üç mahalle ve 120 haneden mütesekkil ve halkı ekseriyetle çiftçi ve reberdir. 80 köyü vardır.

1933 yılında belediye kurul-muştur. Fakat bu sahada en ufak bir faaliyet dahi gösterile-memektedir.

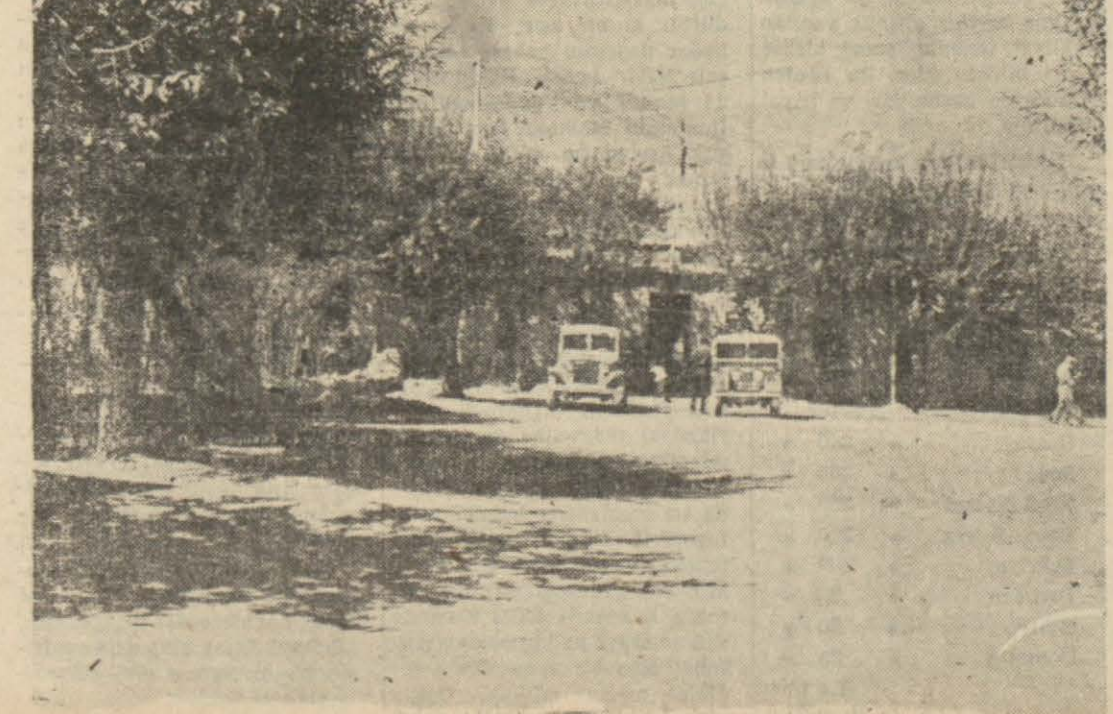
Kasabanın fennî haritası ve imâr planı henüz yapılmamış-tır. Elektrik yoktur. Aydınlat-ma, petrol ile yapılmaktadır.

Bir hükümet doktoru vardır. Kazada bir de içme ve kaplıca

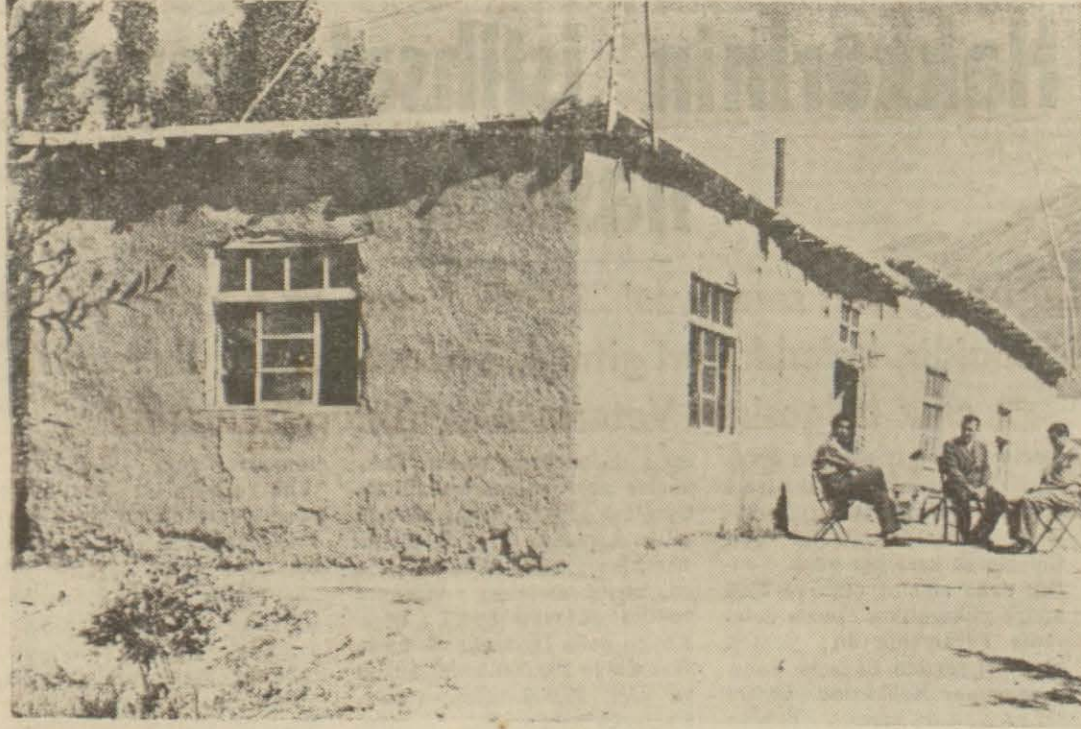
Hakkârinin bir üçüncü kaza-sı Şemdinli yolu üzerinde ve merkeze 70 kilometre mesa-fededir. İktisadi ve sosyal ba-kımdan diğer kazalardan hiç-bir farkı yoktur.

Hakkâri mintakası şüphe yok ki yurdun en mahrum ve elinden tutulmaya layık yerleridir. Ayrıca hudud bölgesi olması dolayısıyla de hususi bir dikkat gösterilmesi iktiza eden yerlerdir. Bu bölgeyi kal-kındırmanın ilk ve acele cere-si yol mevzuunun ele alınma-sıdır.

Yol, bu mintakaya girecek maddî manevî herseyi ulaştır-mak ve bir okuma odası vardır.

Hakkâri vilâyet binası ve Cumhuriyet Meydanı. (Vasitalar, Vatan ekibinin seyahat ettiği Ceep'lerdir).

Hakkârinin yegâne kahvesi

Bir jandarma kumandanının hâtırası

Hakkâride Karlıovalı Kerim Ağanın memleketine ettiği hizmetlerin hikâyesi

Şark vilâyetlerinden birinde bir vilâyet jandarma kumandanı ile tanıştım. Fikri seviyesi yüksek, nazik, asil ruhlu bir vatansever... Bana Hakkâriye ait bazı hatıralarını anlattı. Bunlar, artık tarihe karışmış bir zamana ait olduğuna için bu hatıraları, kendisiyle danışmadan ve iznini almadan, buraya geçirmekte mazur görmedim. Çünkü hatıralar, 27 se ne evvelki Hakkâri ile bugünkü Hakkâri arasındaki farkı pek güzel belirtiyor.

Hâdiseler, 1952 den evvelki devrede cereyan etmiştir. Atatürk ile karabelli ve arkadaşları olan kurmay yarbayı Bekir Lütfi Bey vali ve örfi idare kumandanı sıfatıyla Hakkâride bulunuyor. Bana hatıralarını nakleden kumandan, o sırada Kevaz kazasında (şimdiki Karlıova) jandarma kumandanıdır. Anlattığı hikâye şudur:

«Bir hizmet erim vardı. Aile si orası idi, iyi kürçe bilirdi. Kendisi de Ali İhsan Paşanın yanında hizmet erliği etmişti. Hizmet eri, Edremitten gelen akrabasının mühim haberler alıyordu. Bu haberlere göre kürçe devrinde ayın meclisini de nüfuzlu bir rol oynayıp, istiklâl hareketine karşı yabancılar hesabına hareketler cereyan ettiren, sonradan da karışıklık çıkarması üzerine asılan Abdülkadirin oğulları Muslihiddin ve Abdullah Beytüşşebaplı İsmail ağa bir leşmişler, hükümeti basmağı ve Şimdinan ile Karlıovayı ele geçirmeği kararlaştırmışlar...»

Bu Beytüşşebaplı İsmail ağayı tanyordum. Pehlivan yapılı bir adamdı. Meselâ bir gülmüş meciydiye el sürdümü, yazısı kaybolurdu Fakat valinin itimadını kazanmıştı. Onunla her gün beraberdi.

Öğrendiklerimi şifre ile vatiye bildirdim. «İmkân yok, yapamaz» diye ısrar etti. Ben de dedim ki: «Benden arz etmek, karar sizindir.» Bunun üzerine vali şu mukabelede bulundu: «Böyle bir şey olursa, kuvvet yetiştirecek, Kerim ağanın kuvvetleriyle yetişip bizi kurtarırsınız.»

Kerim ağanın bulunduğu yere gitmek üzere vasıtaları hastırlattım. Telgraf direğinin bo-

Vatan ekibi Hakkâride Vali ve vilâyet erkânı ile

yuna kadar kar vardı. Dört jandarma, dört yerli ile beraber kızaklarla yola çıktık. Gayet sarp sahaları süratle aşarak Kerim ağanın köyüne yetiştim. Bana dedi ki:

«Beni görmede ne diye vali ile konuştunuz. Mühim maruzatım vardı.»

Kendisine cevap verdim: «Hepsini öğrendim. Eski ağa reisi Abdülkadirin oğulları Muslihiddin ve Abdullah Beytüşşebaplı İsmail ağa bir leşmişler, hükümeti basmağı ve Şimdinan ile Karlıovayı ele geçirmeği kararlaştırmışlar...»

Bu Beytüşşebaplı İsmail ağayı tanyordum. Pehlivan yapılı bir adamdı. Meselâ bir gülmüş meciydiye el sürdümü, yazısı kaybolurdu Fakat valinin itimadını kazanmıştı. Onunla her gün beraberdi.

Öğrendiklerimi şifre ile vatiye bildirdim. «İmkân yok, yapamaz» diye ısrar etti. Ben de dedim ki: «Benden arz etmek, karar sizindir.» Bunun üzerine vali şu mukabelede bulundu: «Böyle bir şey olursa, kuvvet yetiştirecek, Kerim ağanın kuvvetleriyle yetişip bizi kurtarırsınız.»

Kerim ağayı kucakladı, gözlelerinden öptü. Kazasının mühim bir mevkide olduğunu söyleye rek geri gönderdi. Sonradan haber aldık ki Abdülkadirin oğulları ikinci defa olarak Şimdinanı basmışlar. Jandarma, Kevaz yakın bir tepeyi tahkim etmiş, kaymakama, memurları arasına almış. Yiyecek, içecek tedarik etmiş, haydutlarla çarpışıyormuş.

Telgraf başında valiyi vazi yeti bildirdim. Ve gidip muhabarada bulunanları kurtarmak için emir istedim. Sen gitme, emniyet ettiğin adamları topla, onlara silah ve cephane verip gönder dedi.

Gönderilen kimseler, müsademe yerine yetişiyorlar. Haydutlarla çarpışıyorlar, kaymakama, jandarma kumandanını ve diğer memurları alıp götürmek istiyorlar. Kumandan inanmıyor, gitmek istemiyor. Bu sırada hepsi birden çember içine düşüyor. İkinci bir hamlede imdadına gelenler, kaymakama ve diğerlerini zorla sipirlerden çıkarıp götürüyorlar. Bunlar üzüntüde... «Belki fale uğradık» diye düşünüyorlar.

Gönderilen kuvvet gecikince ben kendilerine karşı çıktım. Adapazar ve Beşiktaşta kaymakamlık ettikten sonra Sinop valiliğinde bulunmuş, sonra Hakkâriye gelmiştir.

Hakkâri Valisi

Fazıl Kaftanoğlu

Hakkâri birinci sınıf bir vilâyet sayılıyor. Fakat burada vazife görmek umumî ölçülerle zevkli sayılmaz (Mahrumiyet bölgesi) tabirinin de lalet ettiği şartların azamî derecesine Hakkâride tesadüf edilir. Diğer taraftan İran ile Irak arasında köşe teşkil eden bu geri yurt parçasında emniyetin devamı ve inkışaf imkânlarının hazırlanması, çetin, fakat mukaddes bir dava teşkil ediyor. Bugünkü Hakkâri valisi Fazıl Kaftanoğlu, Hakkârideki vazifesini bu zaviyeden görebilecek bir idarî şahsiyet intibahını veriyor. Zaten idarî hayatının bir kısmı şarkta geçmiştir. Samsunun Kavak kazasında kaymakamlık ettikten sonra Siirtte Şirnak kazasında dört buçuk sene kalmıştır. 942 de zelzele sırasında Erbaada bulunmuş ve şehrin yeniden kurulması hakkındaki çalışmalara iştirak etmiştir. Bunun arkasından Alaşehirde, Hatayda Altınözü kazasında bulunmuş, sonra bir müddet mülkiye müfettişliği etmiştir.

Adapazar ve Beşiktaşta kaymakamlık ettikten sonra Sinop valiliğinde bulunmuş, sonra Hakkâriye gelmiştir.

Hakkâri gibi oteli olmayan bir yerde valilik edebilmek için çok müsafirsever ruhlu ol-

Hakkâri Valisi Fazıl Kaftanoğlu

mak lazımdır. Her nedense Hakkâride birdenbire herkesi cezbetmeğe başlamıştır. Burada misafir eksik olmuyor. Bir çoğu da valilik evinde kalıyor. Bizim ziyaretimiz sırasında ekibimiz bu misafirseverlikten ve nezaketten istifade ettiği gibi, Amerika sefaretî ikinci kâtipi Mr. Wagner ve iki arkadaş da valinin misafiri buluyorlardı.

Söz sırası gelmişken söyleyelim ki Mr. Wagner, dilimizi mükemmel bilen bir genç diplomattır. Tahrandan faris, Princeton Üniversitesinde türkçe öğrendikten sonra Ankara sefaretine memur edilmiş, türkçesini çok ilerletmiştir. Memleketimizi yakından tanımak ve tanıtmak için vaktinin büyük bir kısmını seyahatle geçirir. Şark vilâyetlerindeki seyahatimiz esnasında Mr. Wagner ile birkaç yerde karşılaştık.

Hakkâri hakkında büyük bir kısmını Hakkâri valisi Fazıl Kaftanoğlundan aldığımız malumatı ilâvemizin diğer sütunlarında bulacaksınız.

Zoma hayatı

(Baş tarafı 2 incede)

İleri olduğu halde Zomalara yaklaştığımızda ürkek nazarlara bakan çocuklar ve kadınlarla karşılaştık. Zomada hiçbir erkek yoktur.

Kadınlar ve çocuklar Türkçe bilmiyorlardı. Civardaki jandarma karakolunda tanıştığımız ve Kürçe bilen bir vatandaşın tercümanlığı ile konuşmaya çalıştık. Resim almak istediğimizi söyledik. Kucağındaki çocuğunu emzirmekte olan kadın, resim çektiğinden onlara ayıp telakki edildiğini söyleyerek iltiraz etti. Diğer bir kadın, ortada duran yoğurt kasesi ve kaskıları toplayarak kenara çekildi.

Burada öğrendiğimize göre Kürt kadınları ve çocukları hiç Türkçe bilmiyorlar. Erkeklerden de yalnız askere gidenler Türkçe konuşuyorlar.

Bütün bunlara rağmen Zoma da güler yüzü ve sokulmuş insanları gördük. Eski soğuk halin devam etmediği aşikardır.

Yukarıdaki hatıralar, çok pek çok uzak bir maziye ait gibi geliyor. Öyle umalım ki bunlar tarihe gömülü bir kabus mahiyetinde kalsın, bir

A. E. Y.

Hakkâride parti hayatı

Hakkâri ve Yüksekovada C.H.P., diğer kazalarda D. P. Belediyelere hâkim

Hakkâride yaşayan vatandaşların hayatında demokrasi rejimi ve Demokrat Partinin iktidar mevkîine gelmesi, büyük inkılaplar yaratmıştır. Halkın takatini aşan külfetlere sokulması suretile kısa zamanda zorla mektep binaları yaptırılması nevinden hareketler sonuna gelmiştir ve bir daha vatandaşların böyle ölçsüz yüklerle karşı karşıya bırakılmıyacağı ümit edilebilir. Ağnam ve yol resimleri kalkmış veya şeklini değiştirmiştir. Jandarma ile olan münasebet tarzı baştan başa düzelmiştir. Asayiş kurulmuştur. Yolun açılması, Hakkârinin iktisadî simasını değiştirmiştir. yün, yağ, bal, başka her şey eskisinden fazla para ediyor. İçişleri Bakanı Ethem Menderesin Hakkâriye gelmesi ve her iki parti ile temasta bulunması da iyi bir tesir bırakmıştır.

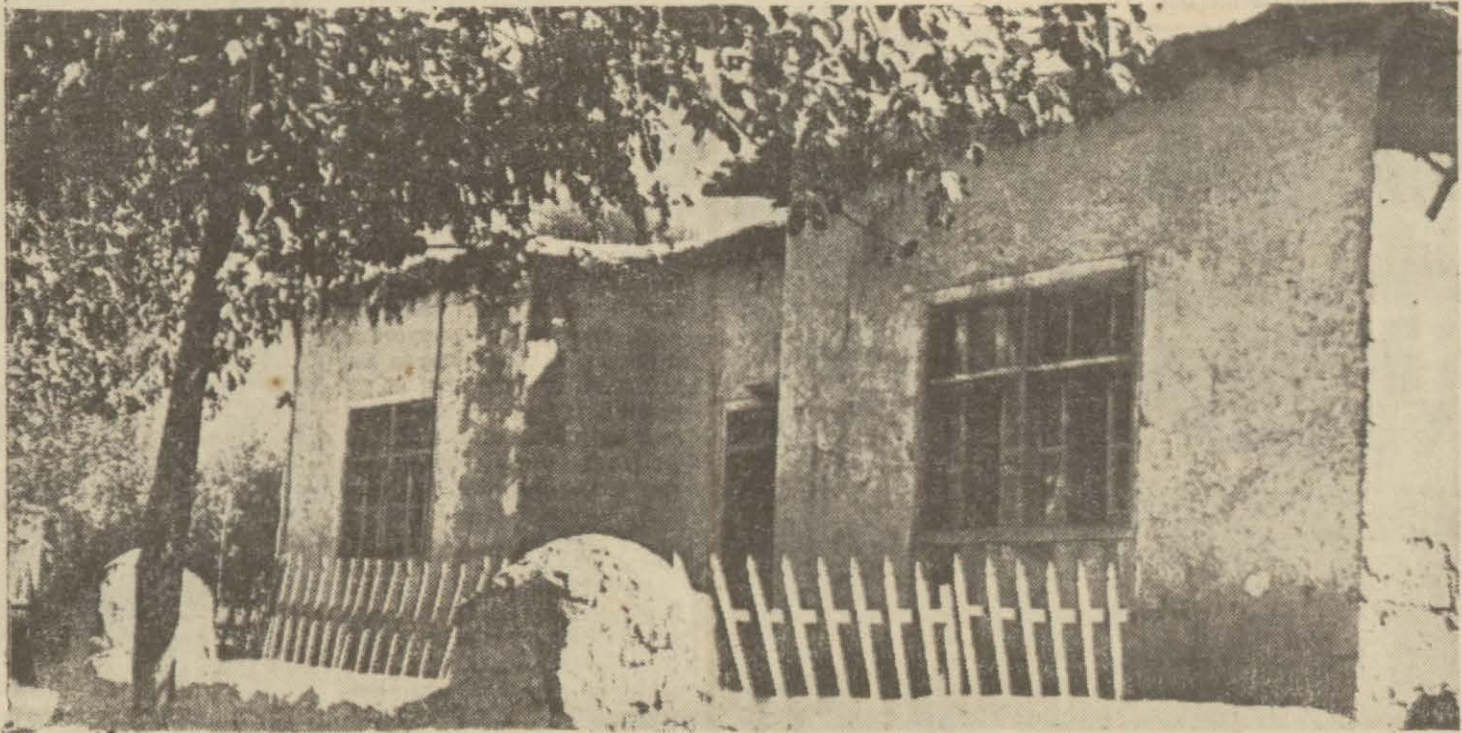
Bütün bu hallere rağmen, Halk Partisi Hakkâride kuvve.

Hakkârinin Sağlık vaziyeti

Hakkârinin merkezinde evvelce on yataklı bir dispensar vardı. Bu sene sağlık merkezi binası tamamlanıyor. Mevcudu, 30, 40 yatağa kadar çıkacak. Operatör ve ebe kadrosu tamamlanacaktır. Evvelce Hakkâriye doktor gelmiyordu, hastalıklarda bilhassa memurlar sıkıntı çekiyor, Adliye ile alakalı vazifeler sahipsiz kalıyordu. Meeburî hizmet kanunundan Hakkâri istifade etmiştir. Şimdi bütün kazalarda doktor vardır.

Hakkâri halkı mecbur kalmadıkça doktora baş vurmaz. Zaten hastalık azdır. Nüfus kesafetinin az, evlerin seyrek olması, salgınları tabii bir şekilde önüyor. Sıtmaya tek tük tesadüf ediliyor, verem mahduttur. Tifo gibi hastalıklara hiç görülmez. Trahom mahduttur, ara sıra bas gösteren kızamık da yayılmaz.

Medenî ölçülerle mevcut geriliğe rağmen, Hakkâri halkı tabiatın şiddetlerine karşı kendini korumağa alışmıştır. Kendi hayat şartlarına nisbetle refah sahibidir, aç kalmaz, sağlam dağ havası, temiz ve leziz sular, hastalığa karşı tabii bir set teşkil eder.

Burası bir köy evi değil Hakkâri Belediye binasıdır.

Hakkârinin çarşısı

Meçhul şehir: Hakkâriyi ziyaret

Unutulmuş diyardan intibalar
Yazan: KEMAL AYDAR

Hakkârinin Şemdinli kazasına yeni tayin edilen bir genç hâkim gecenlerde matbaya geldi ve beni aradı. Ekip halinde doğu seyahatinden henüz dönmüşlük, ilk memuriyetini alan genç hâkim, Hakkâri hakkında malumat aramış, fakat hiçbir yerden ve hiçbir kim seden buna alt ufak bir izahat dahi alamamış. Vatan yurt ekibinin doğu seyahatinden olduğu nu bu arada Hakkâriye de uğradığını gazetemde okumuş. İşte genç hâkimin bize konuşmasının sebebi her yerde meçhul ülke diye anılan Hakkâri hakkında malumat almaktır. Haritalarımızı açtık ve bu şark yolcusuna istediği izahatı verdik. Taze resimlerle ona, gitmek üzere olduğu yeri tanıttık, gideceği yolu bildirdik.

Hiç şüphe yoktur ki, memleketin en az tanınan yeri Hakkâridir. Zihinlerinizi yoklayınız, orada Hakkâriye ait işitilmiş veya görülmüş bir iz tesadüf edemiyeceksiniz. Mektep kitaplarında bile Hakkâriye ait bir satır yoktur. Daha ileri giderek söyleyelim, Hakkârinin Türk toprakları içinde bir vilâyet olduğunu bilmeyenler bile vardır.

Acaba Hakkâriyi bu derece meçhul bir ülke durumuna düşüren sebep nedir? Günlük ha-

yatımızda Hakkârinin ismi neden bu kadar az geçer? Bilenlerin zihninde Hakkâri niçin bir kabus bulutu halinde yazar, niçin bir memur bu ismi duyunca ürperir?

Bütün bunları bir tek sebebi vardır. O da, Hakkârinin, değil büyük merkezlerle, en yakın komşusu olan vilâyetlerle bile en basit münakale ve irtibatını sağlayacak yoldan mahrum oluşudur. Sinir ve kan damarlarından mahrum felç halindeki vücut uzvu ne ise, yoldan mahrum Hakkâri de odur. Bizim olduğuna söylediğimiz Hakkâriye henüz yol ile ulaşamamış gibiyiz. Yol olmayan yerde sosyal ve ekonomik hayatın kırsalığını ettirmek isteyenler için Hakkâri tipik bir örnek-tir.

Biz işte bu mahrum ve bir kenara atılmış gibi duran bölgeden geliyoruz. Bütün gayrimüasit şartlara rağmen Hakkâriye kadar gidip, orayı tanıyıp memleketi tanıtmayı iş edinen ve bu maksatla Hakkâriye ilk varan gazeteciler olarak haklı bir ihbar duyuyoruz.

Hakkârinin bugünkü durumu nu birkaç yıl evveline nazaran ileri kabul etmek lazımdır. Vatan buraya giden iyi kötü bir yol var. Üç - beş sene evvel, buraya tayin edilerek giden memurların, Hakkâriye varmak için Kapan denilen uçurumları elleriyle turmanarak geçtiklerini, kahvenin meçhul bir şey olduğunu, kazalarla ancak 1.5 senedenberi irtibat temin edildiğini düşününüz. Demek ki, Hakkâri bir hayli ilerlemiş. Bir buçuk yıl evvel Şemdinli ve Yüksekova gibi yerlere bir Ceep arabası gitmiş, bütün yerli halk bir acıip mahluk geldi diye yollara dükkân seyre çıkmış... Bunca yıl Hakkâride ilk kahvehane geçen yıl açılmış, o da kerpiçten bir bina.

Hakkâri dertlidir, Hakkâri mahzundur. Hakkâri memleket içinde garbet gibidir.

Şehir, Sümbül, Cilo, Karadağ ve Reşki dağlarıyla çevrili bir yaylada kurulmuştur. Belediyeye hudutları içinde 500 kadar hane var. Belediye teşkilâtı 940 yılında kurulmuş ve bugünkü bütçesi de 20 bin lira (Devamı 11 incede)

Hakkâri orta mektebini ziyaret

İdealist akıncılar arasında bir saat

Hakkâride orta mekteple ilk mektep aynı bina içinde. Talebenin yekünü otuzdur. Bu arada talebesi beş kişiden ibaret bir sınıf da vardır ki öğrencilerden ikisi yaylada olduğu için ziyaretimiz zamanında üç kişi ile ders görüyorlardı. Talebe âdetâ hususî ders görür gibi öğrenme imkânları buluyor ve hepisi iyi seçilmiş hissinin veren hocalarından çok istifade ediyor. Büyük bir kısmı memur çocukları, gerisi yerli ailelerin çocukları olan öğrencileri çok zeki ve yaşlarına ve tahsil derecelerine göre uyanık bulduk. Kızlar da dahil olduğu halde hepsi tahsile devam etmek ve bir meslek sahibi olmak meylini gösteriyorlardı. Mutlaka hocalarını çok seviyorlar ki çoğu, hoca olmak kararında görünüyorlar.

Hakkâri orta mektebi müdürü Osman Gündüz, misyoner ruhlu bir terbiyecinin mükem-

mel bir örneği hissinin veriyor. Hakkâri gibi geri ve refah ve zevk imkânlarından mahrum bir muhitte bulundugundan dolayı şikâyetçi olacak yerde, böyle geri bir muhitte öncü ve akıncı sıfatıyla çalışmakta âdetâ bir nimet sayıyor. Bize dedi ki:

— Edebiyat Fakültesi mezunlarının iş bulamadıklarını, bundan dolayı şikâyetler ettiklerini, toplantılar yaptıklarını gazetelerde okudum. Burada iki münhalim var. Bir türlü dolamıyor. Eger iş arıyan gençler, faydalı olabilecekleri bir vazife yerli arıyorlarsa acaba neden buraya gelmiyorlar ve münhalleri dolduruyorlar?

Orta mektepte bulunduğumuz sırada burada bir kurs vermeğe memur edilen bir gezici öğretmen Hanım, mektebi ziyarete geldi, tanışıp konuştuk. Öğretmen Hanım, bu sene Ankara Enstitüsünden çıkmış, vazife taksiminde kendisine

Hakkâri düşmüş. Şikâyet etmeden kalkmış, gelmiş ve geri bir muhitte yeni bilgiler getirebilmeğe hazırlı bir vazife saymış.

Şuna dikkat ediniz ki Şarkta bazı nevi vazifelere gidenler arasında meziyet esası üzerine tabii bir istifa oluyor. Zahmetten kaçanlar, idealist tarafları zayıf olanlar, nice kapı aşındırarak, hatır ve gönül kapığı atıyorlar. Böyle yerlere ya desteği olmayanlar veya destek aramağa tenezzül etmeyen meziyetliler geliyor.

Acaba Türkiye'de öyle bir gün gelecek midir ki geri ve medeniyete kavuşturulmağa muhtaç yerlere gönderilmek; bir imtiyaz, bir büyük fırsat ve nimet diye telâkki edilsin ve böyle yerleri tercih için gençler arasında bir yarış başlasın...

MAARİFİN UMUMİ MANZARASI

Hakkâri maarif bakımından çok geridir. Yolların azlığı, köylerin dağılmış olması ve bir de halkın yaylaya çıkması maarifin inkişafını zorlaştırıyor.

Bugünkü halde yerli halktan yalnız iki lise mezunu, bir hukuk mezunu vardır. Yüksek tahsil gören genç, askerliğini yapmış, stajını tamamlamış, avukatlığa başlamıştır. Fakat Hakkârinin şimdi İstanbul ve Ankara yüksek mekteplerinde bulunan talebesi epeyce yekün tutuyor. Memurlardan, yerli ailelerden kız alıp Hakkâride yerleşenler de vardır.

Son dört, beş, senelik devirde epeyce netice alınmıştır. Bugün yukarıda bahsettiğimiz orta mektepten başka merkezde iki ilk mektep, vilâyet için de 47 ilk mektep açılmıştır.

Hakkârinin mektep hocaları, umumiyetle fedakâr bir kütile teşkil ediyor. Çocuklar zekidir, çabuk öğreniyor. Kızların devamı azdır. Bunu dinî taassubun bir neticesi değil, cehalet yüzünden peyda olan iltifatların bir mahsulü diye telâkki etmek doğru olur.

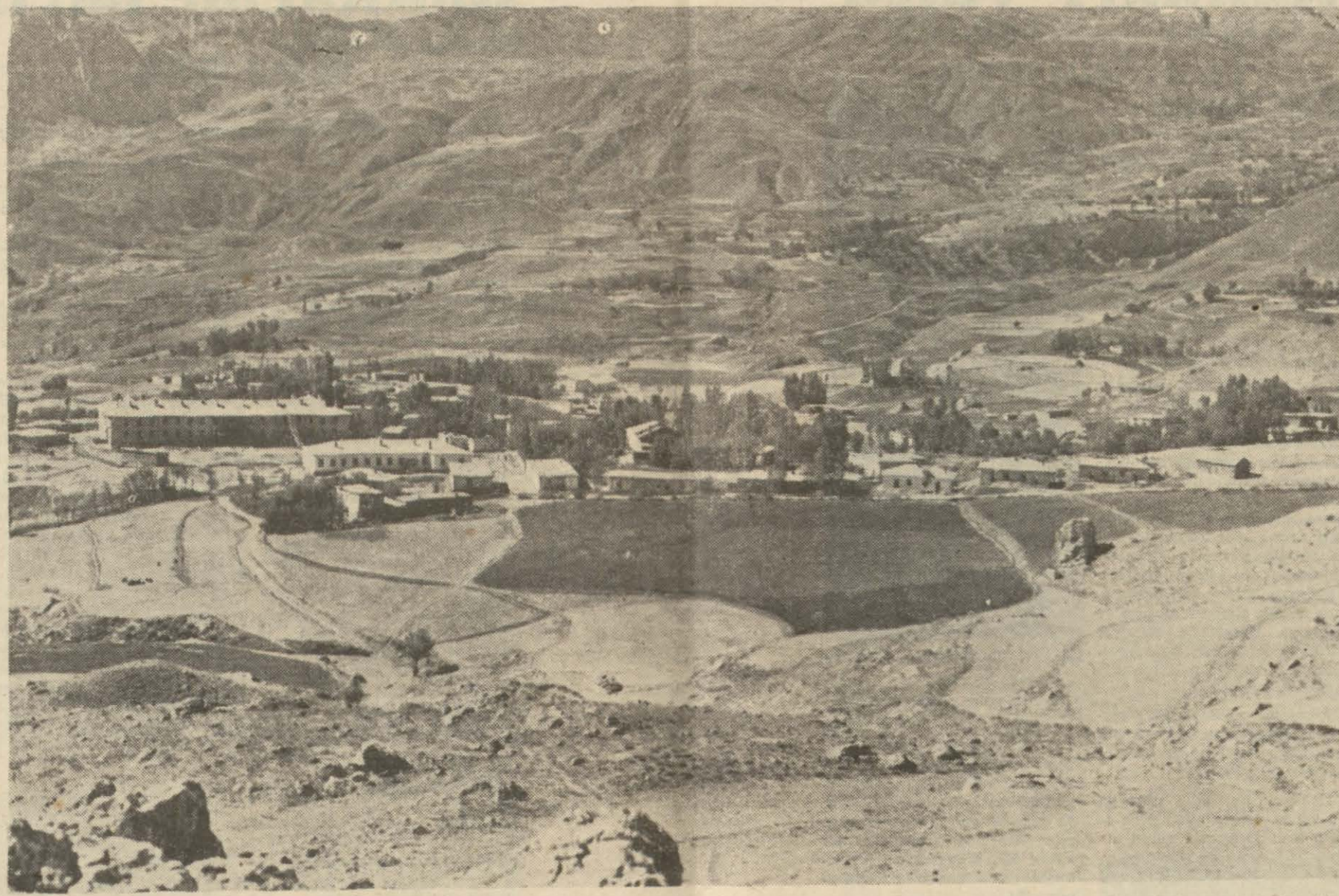
Köylerde marangozluk ve demircilik, biçki ve dikiş kursları rağbet görüyor. Bu sene kadro genişlemiş, kurslar artmıştır.

Hakkâri Orta Okulu talebeleri müdür ve öğretmenleriyle

Hakkâri Orta Okulu. Binanın yarısı İlk O Kuludur.

İşte yurdun mahrumiyet dolu bölgesi Hakkâri burasıdır. Resim şehrin bir kısmını değil tamamını göstermektedir. 1600 rakımlı olan bu yaylaların etrafı yüksek dağlarla çevrilidir.

Cehennem kapısından geçtim

Karanlıklardan kükürt kokuları geliyor, uçurumların kenarında heyecanlı bir yolculuk yapıyoruz

Yazan :

A. E. Y.

Çılgın bir film seyrediyor gibiyim. Boşanmış bir jeep' in yavuz ata benzeyen bir jeep; sarp dağları tırmanıyor, dik inişlerden âdetâ yuvarlanıyor, derelere dalyor, batıyor, çıkıyor, uçurumların kenarından koşuyor, muhakkak tehlikelerin binbir neviyle kucak kucaka ilerliyor. Bunu haricîten seyreteniz, yüreğiniz ağzınıza gelecek; «Böyle şey olamaz, mutlaka film atöylerinde uydurulmuş birseydir. Kimbilir, ne gibi hünerlerle ve sanat hileleriyle gözümüzü boyanıyor!» diye düşünmek meylini duyacaksınız.

İyi ama, ben bu çılgın jeep'in dışarıdan seyircisi değilim. İçindeyim. Böyle olmasına rağmen, işin korku ve tehlike tarafı hiç hatırıma gelmiyor. Maceradaki heyecanın zevkine varıyorum. Zihnim hep şununla meşgul: «Bu yolculuğun hikâyesini, Hakkâri ilâvesinde nasıl anlatacağım?» Taze heyecanların tesiri altında zihnimde uzun, uzun yazılar yazıyorum. Bunları o dakikada kâğıda aktarmak mümkün olsa, ne iyi olacaktı... Ne gare ki bunu yapmak imkânsız... Ancak bir kâğıt parçası üzerine titrek bir elle birkaç not kaydedebiliyorum.

Eski hatıralar

Amerikada talebelik zamanında Newyork'un eğlence adası olan Coney Island'da gitmiş, Lûna Park'ın elektrikli oyuncak trenlerine defalarla binmişim. Bu trenler, sert meyllerden yuvarlanırlar gibi iner,

birdenbire dik yokuşlara tırmanır, karanlık yerlerden geçer. Bu iniş, çıkış hareketlerinin sürpriz halinde birbirini takip etmesi, insana tehlike denilen şeyin tadını oyun şeklinde tattırır. Oyuncak trenlere dolanlar, heyecanlarından, korkularından bağırlar, maceranın sonuna gelmesini beklerler. Trenden inerken: «Bir daha bunlara binmek mi?» diye geniş nefes alırlar, fakat bir müddet sonra tekrar binerler..

Bugün mevcut Hakkâri yo-

lunda yolculuk, bana Lûna Parklardaki heyecan denemelerini hatırlattı. Şu farkla ki bunlar nihayet birkaç dakika sürdüğü halde Vanla Hakkâri arasındaki iki yüz küsur kilometrelik seyahat, on saat kadar zaman alıyor.

Hakkârililerle konuşurken, sakın bu yoldan şikâyet etmeyiniz. Pek yakın bir zamanda Hakkâriye seyahat; sarp keçi yollarından katır sırtında tırmanmak gibi bir şekil taşımış, katırların yükleriyle beraber uçurumlara doğru yuvarlanmaları normal bir risk sayılmış. O zamanlara nisbetle şimdiki yolculuk, Hakkârililere düz bir asfalt yolda rahatça kayıp gitmek gibi geliyor.

«Akşam karanlığa kalmamak için erkenden yola çıkalmak

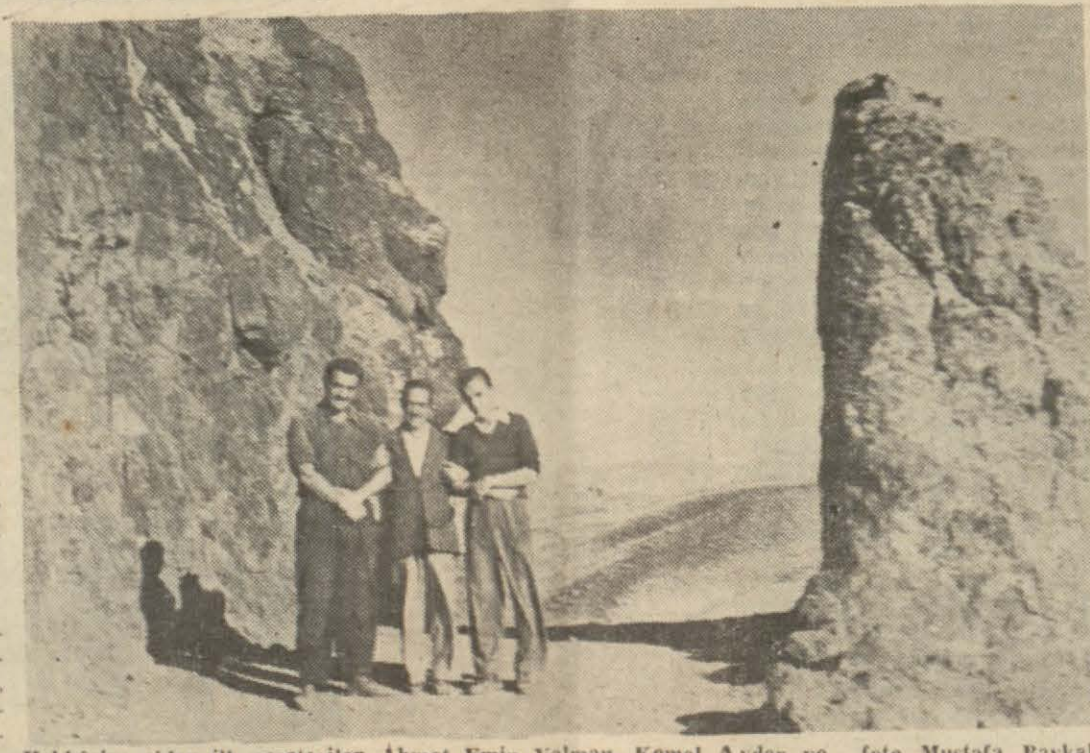
dedik. Fakat vasıtalar hazırlandı tedarikler tamamlanmaya kadar saat on buçuğu buldu.

Benim bindiğim jeep'i, bu yol üzerinde mutad bir teftişe çıkan Kara Yolları kısmı müdürü Hayri Güngör kullanıyordu. Tam bir akıncı tipi... İşine aşık, zorlukla çarpıştığı safa biliyor. Bu çetin yolu açmakta ve bunun bakımında bagrollerden birini oynatmış. Yolu seviyor, benimsiyor. Karış karış biliyor, her meselesiyle alakadar oluyor.

Dağların müdafası

Hakkârinin civarı, bâkir halde bir tabiat âlemi, dünyanın belki en sarp kartal yuvalarından biri... Yolun 160 kilometrelik kısmı Zap nehrini takip ediyor. Aşağı doğru baş döndürücü bir uçurum, yukarı doğru yüce dağlar ve kayalıklar... Kayalıklar atılarak, beş kadar yerde tüneller açılarak, uçurumların ta kenarında meydana getirilen dar yolu, tabiat âlemi, kendi bekâretine bir tecavüz diye karşılıyor. Tabiatın bütün gayreti; yol üzerine kay, taş, toprak yığmak, bunu yeniden kapamak, daraltmak, eski inzivaya kavuşmak yolundadır. Civardaki halkın büyük bir kısmı katırlarla geçindii için onlar da yola düşmüştür. Bunu bozmak, yol üstüne engel yığmak için elden ne gelirse yapıyorlar. Bazı yerlerde de batan motörlü vasıtaları ekip kurtarmak için vasıtaları yapan bazı köylüler suni bataklıklar yaratmışlardır. Uçurum kenarına düşmeyen yer-

(Devamı 11 incede)

Hakkâriye giden ilk gazeteciler Ahmet Emin Yölmaz, Kemal Aydar ve foto Mustafa Baykal meşhur Cehennem Kapisinde

Hakkârinin istihsal hayatı nasıldır?

Başlıca geçim sermayesi 200.000 koyun ve keçidir, ziraat iptidaidir, balcılık ileri gitmek istidadındadır. Bu hayvancılık bölgesinin Veteriner Müdürlüğü munhaldir

Birinci Cihan Harbinden evvel Hakkâri şimdiden daha fazla inkişaf manzarası gösteriyormuş. Merkez, şimdiki gibi Çölemerik kasabası değil, ondan daha mâmur olan ve 2600 metre yükseklikte olması dolayısıyla Türkiye'nin en yüksek kasabası sayılan Başkale inmiş. O zamanlar Hakkâride 60.000 kadar Nasturi varmış. Bunlar karınca gibi çalışkan insanlarmış. Ziraate elverişli toprakları çok az olan Hakkâride neredeyse bir karış düz toprak bulmuşlarsa, işlemler, ağaçlıklar, meyvelikler yetiştirmişler, tarlalar kurmuşlar... Bu Nasturiler, Ermeni tehcirine neden tâbi olmuşlar? O günlerin hercümerci içinde işte oluyormuş, her ne sebep ve saikle olsa, yerlerinden oynatılmaları, Hakkâriyi iktisadî bakımdan geriletmiş. Mevcut halk, ziraatten ziyade hayvancılığa rağbet göstermeğe devam etmiş. 1925 yılına kadar türlü türlü karışıklıklar da olmuş...

Fakat bilhassa ayandan Abdülkadirin oğullarının ve yerli esraftan İsmail Ağanın teşvikile kopan isyanlar bastırıldıktan sonra Hakkâriye devamlı bir sükun devresi gelmiş. Derebeylerinin tazyikinden kurtulan halkın, ruhi meyillerinde esaslı bir değişiklik göstermiş. Zaten esas itibarla çok munis insanlar... İyi muameleden çok mütehasis oluyorlar, iyiliğe nankörlükle mukabele etmiyorlar. Dik kafalılık eden çıksa bile artık halk tutmuyor, hükümete gittikçe fazla inanıyor ve isimiyor. Ziraate, meyveciliğe rağbet artıyor, Nasturilerden kalan emlak, isteyenlere veriliyor. Zaten büyük fedakârlıklarla burada yol açılması ve motörlü vasıtaların işlemeğe başlaması, Hakkârinin sınısını kökünden değiştirmiştir. Son bir, iki yılda görülen gelişmeler, eski hale nisbetle hal salaya sığmayacak kadar ilerleme teşkil ediyor.

200.000 Koyun Ve keçi

Hakkâride hâlâ en esaslı iktisadî faaliyet hayvancılıktır. Ağaların da, halkın da, tü-

carın da sürüleri vardır. Hakkâride ziraat istihsal mahalli ihtiyaçlara göre, fakat hayvancılık sahasında vilâyet, piyasa hesabına çalışır. İş böyle olunca, mer'a meselesi vilâyetin başlıca dâvasını teşkil eder. Koyun daha fazla olmak üzere Hakkâride 200.000 kadar koyun ve keçi, 15.000 sığır vardır. Dağlarda yabancı keçi ve koyuna da tesadüf edilir. 200.000 koyun ve keçinin hayvan serveti, Hakkârinin başlıca geçim kaynağıdır.

Merinos tek tük Hakkâriye girmeğe başlamıştır. Bunun geniş bir ölçüde yapılması, Hakkârinin iktisadî hayatı için en mühim inkılabı teşkil edecektir.

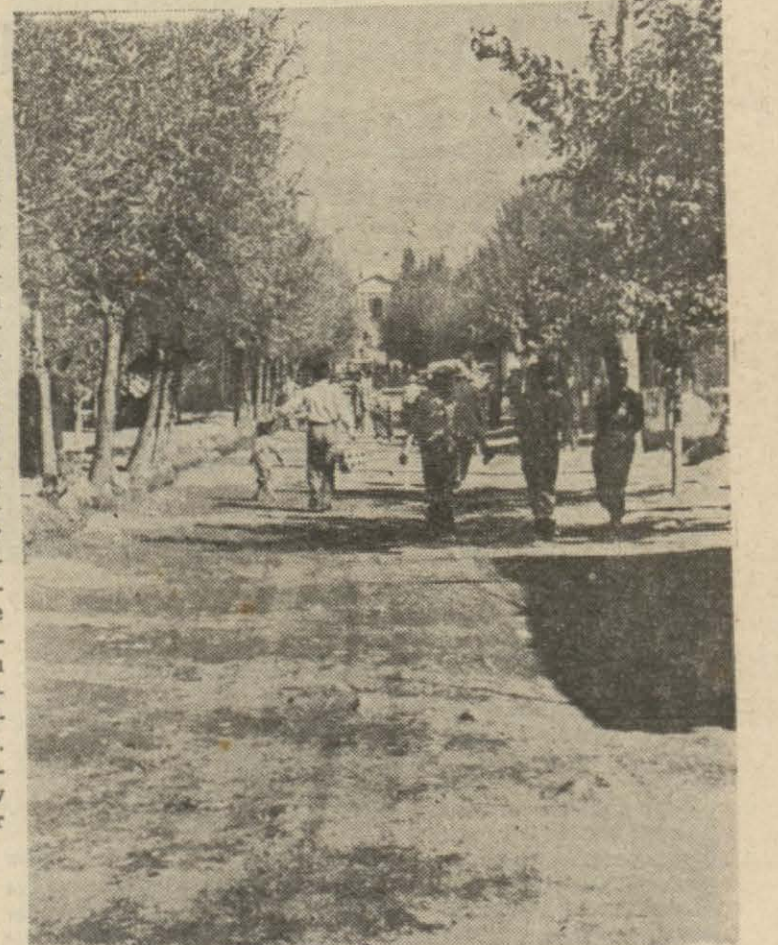
İlk baharda yollar açılınca tüccar kuzu toplamak üzere

Hakkâriye gelir. Hayvanların yünü ve kılın bir kısmı da piyasaya arz edilir. Diğer kısmı halk, çadırlarını, kilimlerini, bir kısım giyim eşyasını dokur. Sırtak tarafında tiftikten şal dokuma tarzile yapılan ve sarşapık denilen süslü şeyleri erkekler arkalarına geçirirler. Fakat pazane, basmaya, bulurlarsa ipeğe de rağbet gösterirler.

İki senedir Hakkâride sürülere telefata verecek hastalıklara tesadüf edilmemiştir. Yalnız Sırtakta bazı hayvan hastalıkları vardır.

Bütün geçimi hayvancılıkla olan bu vilâyetin veteriner müdürlüğünün munhal kalmışa acı bir şeydir.

(Devamı 10 uncuda)

Hakkâride Vali Konak Caddesi. Şehrin bütün sokak ve caddeleri topraklıdır.

Hakkâri yolunda mahalli kıyafetleriyle yerli halk. Katır bu havalide yegane münakale vasıtasıdır.